

Јовица Ђурђић
КРЧАГ

ШТАМПАР
МАКАРИЈЕ

Јовица Ђурђић

КРЧАГ

Библиотека
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Уредник
Радомир Уљаревић

На корици:
Средњовековни крчаг, Лазарев град,
Народни музеј у Крушевцу

ЈОВИЦА ЂУРЂИЋ

КРЧАГ

ПРИЧЕ

Штампар Макарије
Београд

ШУМА

Када, коначно, изби на ивицу шуме, остављајући иза себе сва та стабла, шикару и трње, оштро попут канџи, тамнину која их је окруживала, влагу и чудне звукове, угледа реку доле у низини, зелену и мирну, сву запљуснуту светлошћу. Деловала је нестварно, као у сну. Од те изненадне светлости, након таме из које је изронио и у којој је дуго био, осети бол у очима од кога је непрестано жмиркао. Сав изнемогао и сломљен, поцепане одеће, у полусвести, бауљајући и посрћући низ стрмину кроз високу траву, падао је и подизао се слабашним рукама. На крају је само пузио, јер му је преостало још толико снаге. Тако немоћан бежао је од те страшне шуме, што даље од њене мрачне утробе. Учини му се да је бануо у рај, или бар на ивицу његовог почетка, где је владала пријатна тишина које се зажелео. Покушавао је да се некако довуче до реке, као да му је она једино спасење.

Имао је велику потребу да се напије воде, јер га је жеђ одавно мучила, а потом да сапери крв с руку и лица. Осећао је како му скрамица крви затеже кожу. Опипао је образе и био ужаснут тиме што је осетио под прстима. Болела га је свака кошчица и мутило му се у глави. Намах му се читав живот чинио као празна пустиња из које нема излаза.

На десетак метара од воде, потпуно изнемогао, као да му је сва снага ишчилела, срушио се и остао да лежи изваљен наузнак. Шумно дишући осећао је како га земља привлачи, као да је прилепљен за њу и држи га неком необјашњивом снагом, не дозвољавајући му никакав покрет. Помисли како је само сићушно зрнце песка, ништавно и јадно. Као да је потрошио и последњу мрвицу снаге чекао је да се све то једном коначно сврши. Учас нестаје све те блештаве светлости којој се обрадовао, затворених очију могао је само да замишља њену лепоту и да се нада да је меко пролећно сунце још ту и да га милује. Око њега је ливада из које се шире оштри мириси пољског цвећа. Зуји једна пчела уз само његово уво и мрави почињу да надиру на окрвављене руке. Утонуо у високу траву недалеко чује цвркул неке птице. Тако је весео и пун живота и он је одједном мрзи. „Због тебе сам и полетео”, мрмља. „Одувек сам желео да попут тебе летим и да те опонашам. И ево шта ме је снашло.”

Потом губи свест и као одбачена крпа остаје да лежи, без икаквог знака живота.

У даљини преко реке простире се венац благо заобљених љубичастих брда. Уз обалу реке је равница са стаблима врба и топола. У близини се чује хук лазурно зелене воде која отиче низ долину. Она је тако близу и исти мах тако далека.

Не осећа колико је дуго тако лежао. Није био сигуран ни да ли је у међувремену заспао или је стварно изгубио свест. Можда га је освестио хладњикав ветрић с реке и сада помало почиње да схвата шта му се догодило. Као да му се глава ненадоно разбистрила и као да чује како се његов моторни змај стрмоглављујући руши на крошње зелених стабала те велике шуме. Када је мотор престао да ради није одмах осетио страх. Покушао је да примени знања за такве прилике, али је времена било мало, а он се налазио баш изнад те широке шуме. Први пут је уверен у своју и сигурност летелице прекршио нека основна правила удаљујући се од заравни. Тада није могао да одоли тој чаролији дижући се и спуштајући до изнад самих крошњи. А како, када и зашто се то догодило, сада није могао да схвати, нити је упамтио тај тренутак.

Не може да отвори очне капке, као да су се слепили од суза. Нека животиња га је оњушила, можда пас, или нека друга, фркнула и удаљила се кроз траву која је шуштала. Још

нека, сигурно много мања, кретала се према њему. Учинило му се да би то могао бити јеж. Познавао је тај звук одраније. Он тако крене па стане, послушкује и испитује, а ако осети страх, савије се у бодљикаво клупко. Можда је и корњача. Њих има поред река и често излазе на обалу да се сунчају. Раније је знао поред потока да их узима у руку, посматра, диви се, или изврне на леђа и гледа њихову немоћ. Онда би их окретао и спуштајући на земљу, гледао како одлазе према води. Зец сигурно није, не. Он је друкчији и плашљивији.

Лежећи у трави прошараној пољским цвећем, осећа како му се згуснути мириси завлаче у носнице и како их с муком увлачи у дубину плућа, као неки мелем који ће да га опорави и спаси. Као да срче ту опојност и као да му је намах од тога лакше, јер му се груди равномерније дижу и спуштају. Па иако са сваким удисајем осети бол који га пробада, причињава му се да тако скупља снагу како би се подигао. Али, када покуша да помери десну руку, оштар бол га прободе све до груди и он постаје свестан да он није минуо, него се, ваљда зато што се тело охладило, још и повећао.

„Можда сам сав изломљен, помисли. Али, како сам се онда пробио догде? Сигурно ме нико није донео. Имао сам снаге да се ишчупам из те таме. Куда ми је сада нестала снага па не могу ни да се померим?”

У даљини је зачуо слабашан звук моторног чамца. Долазио је одоздо куда је отицала река. Испрва му је то зујање личило на бумбара, а онда ипак разазна да то није он. Примичући се звук се појачавао и постајао јаснији. Сада је био сигуран да је то неки рибар. Необјашњива радост испуни га целог. Понада се како би га неко могао приметити ту на обали. Покуша да подигне леву руку али она немоћно паде у траву преносећи бол у дубину грудног коша. Чамац је прогрмео поред њега губећи се узводно. Након неколико часака није га више чуо. Остаје само песма цврчака. Један лептир, чини му се, стоји на његовом носу, дуго. И птице певају радосно у гранама стабала, надмећући се која ће лепше.

„Нема ми спаса”, промрмља у очајању. „Нико ме неће приметити. Трава је сувише висока.”

Тада, ипак, с муком успе да отвори очи и погледа у нежноплаво небо, осунчано и с једном птицом широких крила која је не мичући их лагано кружила изнад њега.

„Теби је лако. Тако сам и сам мислио да могу да летим”, изусту усана скорелих од жеђи.

Колико пута је исто тако летео преко зелених пољана, шума и река, уживајући у свој тој лепоти, гледајући одозго људе како обрађују усеве, возила на путевима или чамце и обале реке с љубавницима. Прелетео је многе

даљине и никада није имао ни најмањи проблем, дижући се у висине, а онда враћајући и спуштајући на импровизовани травнати клупски аеродром. Његова мајка је умирала од страха, молила га да се окане тога, а он ју је тешио како нема разлога да брине и да је сигуран у себе и летелицу.

Успео је некако да се окрене на бок и уз велики напор помери према реци. Страшни болови су му раздирали тело, али се у њему разбуктавала жеља да се домогне воде. Чинило му се да би могао испити цели ток. Влати су му запињале за образе у раницама, а са сваким покретом морао је да зајечи. Испред њега су искакали попци и скакавци, лелујали шарени лептири и милели мрави, крупни и радишни. Од свега најрадосније беху пчеле у цветовима више његове главе и бучни бумбари.

Отворивши очи примети да су због све удаљенијег сунца сенке постале дуже. По томе је закључио да је касно поподне. Посматрао је околину кроз сужене зене и чинило му се да је све у некој ватри. Замршени густиш траве као меки саг колико-толико му је олакшавао клизање. Померао се споро, савлађујући помало раздаљину, надајући се да ће коначно ускоро да осети како му низ грло клизи хладна вода. У његовим плавозеленим очима тињао је још увек далеки одсјај реке, иако се радило о само неколико корака до циља. Гргољаво и

шумно те капи су клизиле чини се надхват руке.

Када се коначно, готово сваљујући низ ониску обалу, сасвим примаче реци, с напором и помажући се лактовима успе некако да наднесе лице над воду. У њеном огледалу угледа своје застрашујуће лице, од чега се нагло узмутише и вода и ваздух. Глава му клону и када поче да пије изгледало је да не зна престати.

Подижући главу, потом упирући поглед преко, учини му се да недалеко на другој обали види како непомично стоји једна жена, нага, уморних груди, дуге кестењасте косе. Њена појава је тужна као свенуо лист. Као да јој усне трепере док му, можда, нешто говори, или шапуће молитву, коју не разуме и не може да чује. Моли ли се она то за њега? Али, он није сигуран у то што види, нити да ли види, можда му се само причињава. Није сада сигуран ни у шта и чини му се да губи разум. Уста која су му до малопре била сува и запечена, сада су освежена али не може да их отвори, да изусту макар једну реч, најтиши глас.

Нека болна сенка пређе му преко лица, тек толико колико је трепнуо, и потом на другој обали више није могао да је види. Не, ту ничега нема, осим устрепталих топола кроз које се пробијају сунчане зраке црвене кугле која тоне за сенке брда.

Онда се поново онесвестио или заспао.
Не сећајући се ни кад ни како.

– Жив је – чује глас неке девојке чију сенку једва назире кроз ружичасту измаглицу. – Подигнимо га, али пажљиво.

Нечије снажне руке, више њих, полажу га на носила и осећа како носе кроз ноћ која шуми као шкољка. Кад напола отвори очи и простиње од бола, види огромно звездано небо над собом. Једна од тих светлуцавих лепотица лети сводом и пада негде иза шуме.

– Ваљда није моја – процеди, нечујно.

МОРЕ ЗВЕЗДА

Када спусти једну, потом другу ногу, сасвим полако, његове смеђе ципеле од fine коже замало утонуше у прашину. Аутобус стоји и возач га немо посматра, очекујући да се макне од излаза. Још један путник, дебељушкаста сељанка с великом корпом, пробијајући се и гегајући између седишта, жури да изађе. Он, међутим, и даље укипљено стоји, висок, сувоњав, с омањим кофером у једној и широким панама шеширом у другој руци. Сељанка је нестрпљива и погледом тражи помоћ возача који и даље с рукама на волану мирно гледа у глатку ћелицу необичног путника, што се пресијава на вечерњем сунцу чија се кугла примиче заласку. Његово вероватно сасвим ново, светло одело на неки начин одудара од овог раздрнданог аутобуса, путника у њему и целог крајолика. Возачу није јасно шта се дешава, зашто је путник застао, погледа обо-

реног у врхове ципела, као да је видео нешто необично.

– Мајсторе! – молећиво и више погледом него речима сељанка се обраћа возачу.

Без потребе. Чувши глас иза својих леђа, као да се пробудио из кратког сна, необични путник начини корак-два, дајући места сељанки. Стајао је и даље на цести као да не зна куда би. Возач аутобуса још неколико тренутака љубопитљиво пиљи у њега, затвара с треском врата, затим покреће аутобус који одлази у облаку прашине.

У хладовини, испод старе липе, на клупама за тешким столом склепаним од храстових тавалона, седећи на кашетама и стојећи, неколико мушкараца сељана пију пиво. Сви гледају према придошлици са оном дрском сељачком знатижељом да све виде и знају. На тренутак све личи на укочену слику на којој су они и он.

Све му је ово необично, као да гледа неку стару избледелу фотографију и присећа се. Има у њему и збуњености и туге. Узбуђен је. Груди му се пуне неком необјашњивом топлотом, као балон, само што не полети у небо.

Овде је некада био споменик с црвеном звездом на врху, сада је неки нови после новог рата. Тамо је и даље зграда старе школе, али сада некако и сувише мала, у јадном стању, испране фасаде и поцрнелих прозорских оквира. Ту је завршио други разред основне, када

му се свиђала лепушкаста Славица, девојчица светлих сузних очију. Како је само био тужан и како му је недостајала када је одселила. Насупрот је спратница, нова школа с четири велике учионице. И она му се сада чини некако мањом. Напред је бивша станица милиције. Десно Читаоница, тако су је звали, дуга ниска зграда у којој се поред других налазила и једна већа просторија с неколико столова за којима су некада сељани играли шах и карте, убијајући досадно време. И први телевизор су поставили ту и он се присећа како је вечерима пешачио пет километара из свог села да би гледао серију *Дуџо ѿојло леѿо*. На крају те просторије некада су се налазила два орманавитрине под стаклима с књигама. Издавала их је црнпураста Љубица и она му је сведок, ако је још жива, да их је све прочитао. Иза његових леђа, зна то али се не окреће, мора да је још задружни дом, кога су добровољним радом изградили мештани, повећа зграда на кључ, у којој је некада била продавница, Задруга како су називали ту малу трговину, и велика сала за игранке.

Напокон се покреће и куд би него према сељанима испод липе. Назвавши добар дан обраћа им се на још увек добром српском језику:

– Има ли овде такси?

Они ћуте, гледају га са знатижељом, препуштају одговор оном до себе. Тишина се

чини бесконачно дугом док сви одреда чврсто стишћу боце пива у огрубелим рукама. Неко пиљи испод ока, неко га одмерава од главе до пете. И ћуте.

– Да ли постији такси код вас? Морао бих у суседно село...

– Јок! – каже коначно Миланче, сеоска пијаница рашчупане косе, клемпавих ушију, зарастао у браду. – Могу вас ја одвести трактором. Близу сам.

– Не бенави – прекида га Петар звани Поп. – Као да је господин за твој трактор. Ја ћу вас одвести аутом. А од којих сте ви?

– Мајк Катунац – каже придошлица, а онда се исправља – Милош Катунац. Давно сам отишао одавде.

Док га вози према суседном селу, Поп примећује његову знатижељу да све види, па вози полако. Он се окреће и лево и десно и стално мрмља:

– Но, но...

– Код кога да вас одвезем? – пита Поп. – Катунаца готово да више и нема.

– Код Давида Катунца, он ми је даљњи рођак.

– Али – окреће се Поп према њему – он је недавно умро.

– Ох! – јекну и готово простиће Милош. – Није могуће. Па недавно сам добио његово писмо.

– Можда од сина. Исто се зове.

– А, тако, добро, добро. Онда код њега.

Док се спуштају према засеоку, Катунац је све немирнији, срце му ужурбано туче, зноји се и брише чело белом марамицом, а глава му и даље брзо иде с лева на десно, назад, чак се и сагиње као да хоће испод предњег стакла осмотрити небо. Не жели ништа да пропусти, препознаје сваки кутак, мада је очито овде све ново, куће, шуме, воћњаци, чак и асфалтни пут до кућа који га пријатно изненађује.

Вожња и не траје дуго, јер тих пет километара које је он као дечак свакодневно пешице преваљивао од куће до школе, лети и зими, за време врелих дана, по киши и снегу, сада му се и не чини тако дугим.

Кад се зауставише пред кућом, Давид Катунац млађи прекида истовар пољопривредних алатки са трактора и прилази му срдачно.

– Отац ми је много причао о вама – каже уз осмех. – Добро дошли у завичај.

Придошлица је обрадован срдачним дочеком и с неким необјашњивим стежањем у грудима, које само што га не обори на ледину, тражи на лицу младог Катунца нешто од црта свог даљњег рођака. И налази то што тражи, тај драги сјај у очима овог младог човека, исти као што је био код Давида. Подиже поглед према западу и види како сутон уморно догорева бојећи малени летњи облак и познати брег на коме су сада неке нове куће и како ствари по-

лако почињу да губе своје сенке. Девојчица, нешто старија од дечака, отима од брата столицу и жури да је она постави на травњак, а млада Давидова жена већ носи пиће за придошлице. Та прстодушна срдачност Милошу је тако позната и блиска, за разлику од градске џунгле из које долази, где се и прве комшије годинама не познају, чак и одселе или умру а не упознају се.

Те прве ноћи гост своје домаћине моли за необичну услугу. Они с неверицом прихватају његову жељу да му кревет поставе на травњаку испред куће. Он га не жели испод липе, гдје су га домаћини првобитно склопили, с новом белом постељином и великим јастуком, него баш испод ведра неба. Замишљао је то и сањао целим путем, радујући се као дете. Тако су некада мајка, отац, сестра и он радили за време љетних спарина, када су дани бивали с врелим сунцем а ноћи пуне звезда и густе тишине. Летњи дани бели од жеге, тежак рад у пољу, а ноћи топле и меке, с небом попрсканим милионима звезда. Годинама је сањао да се то понови, да види је ли исто. У велеграду из кога долази готово да није видео звезде. Њих и сву ту лепоту убија електрична светлост. Нигде и никада није видео толико звезда које се роје на небеској шкољци као овде када је у детињству погледом истраживао тајанства ноћног неба.

Сада лежи и гледа у огромно небеско пространство и море звезда које му одозго намигују. Он тако мали, сићушна трунка, притиснут као на дну океана, готово на крају живота, ето, вратио се са жељом да се увери да све није сањао, да су звезде стварно некада такве биле и остале, да то стварно постоји. Да, да, заиста постоји толико звезда на једном месту. То није био сан. Ослушкује тихе ноћне шуме и напросто ужива у срећи и повратку. Не може да заспи, не може да се смири, осећа се као да има двадесет пет, а сећања навиру, смењују се, јасна и прозрачна.

– О, јес! – понавља са смешком. – То је то.

Ујутро се, након доручка и обавезне чашице домаће шљивовице, пре него што ће кренути у обилазак знаних места, распитује код домаћина за рођаке и познанке. Болно је то сазнање и сваки њихов одговор за већину њих као гром га ошине – Умро, одселио, продао кућу... Тек понекога ће успети да види живог.

Пут до његове старе куће зарастао је у шибље које га немилице удара по лицу, рукама и телу и за пролазак је потребно пробијање. Испред је сада невероватно огромно стабло трешње, а до ње бреза коју је давно сам посадио. Сећа се да је посадио две, али се једна осушила када су у близини пустили ком из казана након печења ракије. Шљивик

је сав подивљао, са много сухих грана у крошњама. Не може да препозна та стабла која су некада била веома мала, а сада висока са много ситних гранчица које их загушују. Сва их је на рамену као саднице донео отац из неког удаљеног села и посадио.

Кућа је оронула, истргнутих прозора и отворених врата која још нису иструлела и зјапе одшкринута, са месинганом кваком која му се чини некако танком, излизаном, прљавом, као да су на њој још увек трагови тежачких руку. Кад ступи унутра искрсавају слике и сећања, као бол који му пробада груди, и он постаје лептир набоден на иглу. У спаваћој соби над подрумом само што не пропадне кроз иструлели прашњави под. Шума која је некада била подаље сада се примакла готово до воћњака. Освојила је целу њиву што благо пада према њој. Сада се тај предео не види од високих храстових стабала и ниске шикаре. Када се некако пробије и кроз њу и избије на малу чистину, не може да верује ономе шта види. Цели један брег склизнуо је према потоку и долини. Још се виде велике распуклине, као црне незарасле ране, са понеким накривљеним стаблом које се ту зауставило. Он зачуђен и занемео стоји на месту и као да види сестру и себе како на тим брежуљцима чувају стоку, играју се, а он најчешће само чита, забрављајући на краве које су одлутале и једу зелене кукурузне стабљике.

Једног јутра упућује се да обиђе неколико удаљених извора одакле су на обрамици у двије кофе, или у рукама, некада доносили хладну и бистру воду, најлепшу за пиће, онакву какву он никада није пио од када је напустио село. Два извора, Громоваче како су их звали, једва је пронашао. Као и некада, вода је лагано отицала поточићем у хладовини шуме. Длановима је захватао и пио је као најлепше пиће и затим дуго седео на камену ослушкујући сасвим слаби жубор. До Мрамора, много удаљенијег извора, требало му је више времена, напорног пењања и заустављања уз брдо, али није одустајао. Није никуда журио и корачао је полако, застајкујући и осматрајући, препознајући ово или оно. Мрамор се налазио у шуми с буковим стаблима и више каменитом тлу. Док поново с ужитком пије воду, веома ледену и питку, размишља како је штета не сачувати њену сваку кап. Остаје дуго код извора. Никако да крене назад, тешко му је да се растане, јер зна да се више никада можда неће вратити на ово место.

– О, ви сте се запрљали! – узбуђено каже по повратку његова домаћица Милена гледајући на мрље по оделу. – Требало је да се преобучете.

– Није важно – смирено одговара Катунац.
– Вредело је. Био сам на извору Громоваче и на

Мрамору. То што има овде нема нигде другде. Вода је као бисер, злато...

– Преобуците се, а ја ћу покушати да очистим мрље – каже добродушно.

– Не брините, има времена – одговара милујући рукама по коси девојчицу и дечака.

Навече, за столом под звездама, након укусне вечере он им прича о граду у коме живи са фамилијом, женом и две кћери, а све се своди на код нас и овде, с тим да код сваког овде његово лице заблиста неким срећним сјајем и осмехом. Прича им разне згоде из свог и Давидовог детињстава и младости, са сетом, тугом, али и радошћу уз весео смех. За то време давне слике му као бујица навиру пред очи и свака је од њих мала прича.

Рано изјутра Катунац се упућује према сеском гробљу да обиђе мртве, да запали свеће и пусти коју сузу. Дан је леп, сунчан и од јутра топао. Тек понеки прамен облачка види се на истоку. Остало му је неколико дана до повратка, а стално је одгађао тај болни корак. Јер он је из далеког света послао новац да се подигне гробница и за њега на том гробном пољу где су сви његови мртви и где једног дана жели да се нађе. Жели и њу да види као и гробове својих најближих.

Дуго обилази гробове и не сналази се најбоље. Не налази то што тражи. Успут примећује још понекога који трага, скрушено стоји, пали свеће или уређује леје. Напокон

је код својих и примећује нову гробницу са својим именом без датума смрти.

– Ту ћеш се коначно смирити, Катунац... – мрмља с иронијом у гласу и додаје: – Једног дана када прдекнеш.

Једна жена у црнини дуго га крадомице посматра и он то примећује. Чини му се некако позната, можда је и његов род, али не зна ко је. Осмехнуо јој се и климнуо главом. Жена му прилази, он скида шешир на поздрав, упознају се, али као кроз сан њено презиме повезује тек с људима које је можда некад познавао. Ипак се одлучује да пита за Милицу која је из њеног засеока. Она га гледа, ништа не казује, него му само руком даје знак да је следи.

На мраморној плочи, потом, он испод фотографије с насмејаним лицем чита златна слова Миличиног имена и датум. Препознаје то лепо лице које се с годинама није много променило. И не види тада ништа, не чује, не осећа... Само у даљини, веома далеко, као у сну, једно је брдо изнад села, у пролеће са расцвалим воћкама.

У вечерњу румен и траву урођено је двоје младих са осећањем складног спокоја. Све док не падне дубока ноћ и док се огромна небеска купола не испуни ројевима звезда.

ВОЗ КОЈИ ЈЕ ДОШАО КАСНО

Она га једноставно не воли, тај рески пикас локомотиве, нарочито ноћу. И сада, док путују на север, он је подсећа на неке болне тренутке из ране младости који су јој дубоко урезани у сећање. А они, ти звуци, понављају се често и забадају у свест као игле. Огласи се сваки пут када то вероватно треба, јер неко непажљив жели да пређе преко колосека, или се нека животиња опасно приближила трачницама, а можда и сам машиновођа има потребу да понекада повуче за ручицу, да упозори, или, тек тако, да разбије ноћну тишину. Тај звук је за њу толико тужан и волела би да не постоји.

Није волела ни глас ћука у ноћи. И он ју је подсећао на неке тешке дане из детињства, болне, трауматичне, које је стално покушавала да потисне из свести. Тада, када је као млада девојка живела у кући поред пруге, у млаким ноћима пуним несанице и звезда, ос-

лушкивала је како се повремено јавља из дубине поља, једнолично и тужно. И долазило јој је да запуши уши, да га не чује. А он би се накратко ућутао, таман да се понадаш да је отишао негде даље, кад, ето га поново: Ћук, ћук... ћук, ћуук...

Онда би се кроз ноћ проломио писак локомотиве, а затим би брзо дојурио воз и уз буку протутњао од чега би се тресла цела кућа. И када би се тај звук расплињавајући изгубио у даљини, када би опет завладала тишина, дуго није могла заспати размишљајући о свему и сањајући како ће једног дана побећи из ове куће крај пруге и отићи негде далеко где је нико не познаје и где ће бити бескрајно срећна.

Био је топао летњи дан кад су кренуле. Седеле су саме у купеу. Сунце се нагињало ка широким пољима жита што су се таласала поред пруге и далеко на хоризонту. И она их је гледала сетно, као жуто море које се мрешка. Поседовала је смиреност оних који су навикли на скромност. Готово да није покретала главу на танком врату. Руке су јој мировале у крилу док је одсутно зурила у даљину, ћутљива и замишљена. Паралелно с пругом понегде је ишао и асфалтни пут, са аутомоблима или камионима, понеким аутобусом, ређе мотоциклистима, тек понеким бицикlistом. Свиђала јој се зелена река која би се повремено појављивала кривудајући између бујних

стабала уз обалу, куће утонуле у воћњаке и поља у дозревању.

Насупрот ње, крај прозора, седела је девојчица задубљена погледом час у мобилни телефон, час у шарени стрип. Имала је десет година и радовала се путовању. Повремено је и сама гледала кроз прозор, а онда у мајку, покушавајући да својим невиним осмехом озари њено лице. А када би им се погледи срели, девојчица би видела да се на том лицу ништа не мења, да су и даље на њему само брига и туга, дубока замишљеност.

Сунце на заласку спуштало се на врх брега преко реке бацајући црвене зраке унутра у купе. Небо испуњено руменом пуноћом просипало је светлост која је пљуштала по црвеним варошким крововима и пољима. Мрак је лагано почињао да се згушњава напољу.

Девојчица је умала пропињући се на прсте како би с полице дохватила торбу. Ипак је била прениска и у томе ју је заменила мајка.

– Гладна си? – упита.

– Мало – рече девојчица.

Мајчино лице се не промени. Извади сендвич и пружи га девојчици.

Воз се заустави на малој станици на којој није било људи. Отправник, прав као свећа, након кратког времена подиже палицу и тоčkови поново заклопараше убрзавајући. Устајали ваздух у вагону мирисао је на гар. Било је топло. Наслонила је главу и задремала. Де-

војчица се опружила преко празних седишта и сама тонући у сан.

Ујутро, када је сунце већ почело да пече, пробудила их је шкрипа кочница. Воз је смањивао брзину и тренутак касније застао. На станици је било мало путника када су изашле на перон носећи између себе повећу торбу. Запљуснуо их је сув и врућ ветар и потражиле су хладовину испод станичне надстрешнице. Стајале су тако неколико тренутака гледајући у варошане који су улазили у воз, ужурбано, довикујући се.

Изразећи из станице наставиле су пешице низ улицу чије је асфалт исијавао врелину иако је било рано. Ускоро су стигле у центар вароши. Трг је био празан и жут од жеге. Селе су у хлад на тераси омањег ресторана. Жена је наручила кафу а за девојчицу сок. Крупних, бистрих очију она је често погледавала мајку.

– Хоћеш ли да једеш? – упита и отвори торбу.

Девојчица климну главом и прихвати сендвич у белој салвети. Јеле су ћутке гледајући на трг који је био пуст и устрептао од врелине ваздуха. Жена је пребирала по затегнутим нитима својих мисли, стално се питајући да ли је исправно поступила када је одлучила да дође. Нарочито да ли је требало да поведе и девојчицу. Није налазила прави одговор, а сада је то и било свеједно. Девојчица је ту с њом и можда ће да се обрадује. Човек је слабо

биће, мислила је. И можда и у њему затрепери тај осећај очинства, без обзира на све.

– Обриши усне – рече жена пружајући руку према лицу девојчице. – Имаш мрвице у угловима.

– Аха – осмехну се девојчица и брзим покретом руке пређе преко уста. – Знаш ли куда треба да идемо?

– Питаћу конобара. Он вероватно зна.

Упутиле су се на другу страну града, улицицом с ниским кућама и прашњавим баштама у којима су венули цвеће и поврће. Понеки пас би залајао иза ограда трчећи уз њу. Готово да никога нису среле успут. Била је недеља и нестварни мир у коме као да је цели свет спавао осим њих две.

Тешка метална врата реско су зашкрипала након што су позвониле. У отвору се појави стражар у униформи, дежмекаст и још сањив.

– Дошле смо у посету – рече жена.

Стражар их осмотри задржавајући поглед на девојчици која је пиљила у њега. Он је помилова по коси узимајући легитимацију од жене.

– Кога желите посетити? – упита стражар уписујући податке у књигу након што су ушле у затворски круг и стражарску собу.

– Антонија Коларевића – рече жена на што је стражар знатижељно погледа подижући поглед. Један тренутак задржао га је на

њеном лицу, а онда спуштајући низ тело поново скрену на лист и настави да уписује податке.

– Девојчица?

– Маша.

– Исто презиме као ваше? – питао је даље наизменично посматрајући девојчицу и жену.

– Јелисић, да.

Стражар овлаш прегледа торбу и притисну дугме на столу након чега се појави младић такође у униформи. Личио је на дечака, веома млад, лепог лица.

– Доведи Сувог у собу за посете.

Кренуле су за младићем. Остављајући их унутра он их замоли да сачекају. Соба је била скромна, само сто и столице. Селе су и чекале. Девојчица је погледом шарала по просторији док је жена оборене главе зурила у плочу стола не померајући се. Једна мува упорно је насртала на прозорско стакло и то је био једини звук који је испуњавао простор. Девојчица погледа у мајку и учини јој се да њено тело дрхти, али не рече ништа. Ћутала је и чекала као и жена.

Када су се врата отворила она готово да га није препознала. Беше омршао и поружњао, упалог лица, бледог, са потонулим тужним очима, без сјаја. И руке као да му се беху издужиле, као и цело тело, некако нестало у затвореничкој одећи. Једва приметан грч на

његовом лицу требало је да значи осмех кога није било док јој је пружио руку.

– Ипак си дошла – прозбори тихо и с неверицом гледајући у њене очи.

– Јесам – одговори жена. – Коначно сам одлучила да дођем, ето...

Антонио скрену поглед на девојчицу.

– Маша – рече жена. – Сада има десет година.

Антонију се нешто као кугла заглави у грлу и када зажели да прогута пљувачку осети немоћ схватајући како су му уста потпуно сува. Није знао шта да учини док је још збуњено стајао, па, ипак, пружи мршаву руку и девојчици. Она га је подигнуте главе гледала одоздо, испитујући то непознато лице зарасло у ситне беле длачице. Он је за њу био потпуни странац, неко кога никада раније није видела и према коме није могла да осети ништа.

Ћутали су неколико тренутака након што су сели. Ни реч да откину с усана. У соби је било претопло и загушљиво. Досадна мува је и даље зујала на стаклу покушавајући да се ослободи заробљеништва.

– Ускоро ћу изаћи – рече Антонио напокон. – Кажу да ће ме помиловати.

– Требало је одавно – прозбори жена упирући поглед према његовом лицу.

– Никада нису нашли никакав доказ за оптужбе – пригушено као да стење изусти.

– А сведоци? – упита жена. – Значи да су лагали.

– Ти ми верујеш, зар не? Много сам испаштао. Због ничега. Нема правде и тешко је доказати да ниси крив.

– Верујем. Увек сам веровала, али нисам могла учинити ништа. Ни моји нису дозвољавали да те посетим. Све до сада. Отац ми је умро.

– Жао ми је. Опраштам му.

– Она је твоја, Антонио – рече жена упирући поглед на девојчицу.

Девојчица није ништа разумела и најрадије би побегла из собе. Овај човек јој се није свиђао. Он не може бити њен отац. Њен отац је сигурно лепши господин и немогуће је да је у затвору. Он ће се сигурно појавити једног дана испред њене школе, узети је за руку и повести низ улицу, а она ће срећна узвикнути: Ово је мој тата! Јер, тако и други очеви долазе по своју децу пред школу, да их поведу кући.

– Зашто ми барем ниси написала писмо? Било би довољно и много би ми значило.

– Ништа не би променило. И можда ми не би веровао. Сада је свеједно.

Антонио је кршио прсте на руци и гледао у шаке с плавим венама.

– Донела сам ти албум са фотогртафијама – рече жена пребирући по торби. – И неке друге ситнице. Да ти се нађу. Много тога се променило од тада.

– Шта смо то згрешили, Боже? – простења Антонио. – Зашто ме кажњаваш?

– Ништа. Не верујем у његово добротворство. Много је зла на овом свету. А Бог ћути.

– Да ли радиш?

– Да. У библиотеци, још увек.

Девојчица је устала и стала да шета по соби. Било јој је досадно. Она је желела да се та посета заврши што пре. Њу тај разговор није уопште интересовао и све јој је било страшно. И соба с решеткама јој се није свиђала, а било је и веома вруће.

– Дођи, седи поред мене! – замоли Антонио.

Девојчица с оклевањем и невољко приђе гледајући у мајку. Она јој климну главом. Седлајући осети потом како јој Антонијева рука милује косу. То јој се није допадало, али је ћутала и гледала у своје сандале са каишићима. Онда ју је загрлио и привио на груди а она је осетила некакав чудни мирис и желела да је што пре пусти, да побегне. Ипак се суздржала и одахнула када је наставио разговор с мајком, а она опет устала и обилазила дуго око стола.

Када су излазили напоље девојчица је приметила сузе у очима тог необичног човека и он јој се учинио веома висок, много виши него када су дошле. Док је одлазио низ ходник још се једном осврнуо, лагано подигао руку и махнуо.

– Шта сте му ви? – упита стражар жену на капији враћајући јој личну карту.

– Пријатељица – рече жена скрећући поглед.

– Јадни Суви – рече стражар. – Дobar је човек.

– Зашто га зовете суви? – заинтересова се жена.

– То му је надимак. Тако га сви зову. Ваљда зато што је тако мршав и висок.

– Има он своје име – не одоли жена. – И није јадан. И сами кажете да је добар.

– Знам, опростите. Ускоро ће га пустити. Нажалост прекасно...

– Како прекасно? – зачуди се жена. – Зашто прекасно? Никада није прекасно.

– Мислио сам на његово здравље и то колико му је остало...

– Шта колико му је остало? – готово уносећи се у лице стражару није престала да запиткује.

– Од живота, то, како да кажем, мислим на ту његову опаку болест... опростите – рече стражар одлазећи у кућицу. – Мислио сам да знате и да сте зато дошле.

Стајала је тренутак окренута према затворским просторијама као скамењена, немоћна да се покрене, нема и пребледела. Одједном је схватла како је прекасно дошла и да је сада заиста за све прекасно.

Девојчица је ухват за руку и поведе на улицу.

Вани их дочека још већа летња жега и устрептала јара којих сада нису биле свесне ни једна. На спарушеном лишћу оближње живице белела се брашњава прашина. Није могла нормално да корача јер су јој колена клецала, па седоше на трошну клупу у слабој сенци дрвета. На улици није било никога. Онај ко није морао бежао је у хлад, у таму собе, и без велике потребе није у то време излазио ван.

– Ту је чесма – рече девојчица подижући се и коракнувши према њој.

Устала је и сама и дуго прскала лице не баш тако хладном водом, сапирући сузе.

ПЛЕСАЧИЦА НА СТОЛУ

Зимска измаглица згушњавала се у ледену таму када су Петар и Лука паркирали аутобус и оставили га код школе. Тако то чине годинама, након што у последној тури доведу задње путнике у село испод планине. Аутобус ће ту под залеђеним липама стајати до јутра, док њих двојица не поране, покрену мотор на месту и тако дрндајући и додајући гас не загреју унутрашњост возила како би путници ушли у топло. Онда ће почети да пристижу путници, сељаци који су кренули у град на пијацу, доктору или неким другим послом и ђаци школарици, бучни и разиграни.

Пре него се упуте кућама, као по неком уходаном ритуалу, њих двојица не пропуштају да сваке вечери сврате у кафану код Милице. Напред корача Петар, бркат, снажан човек, двометраш, возач аутобуса, а за њим као да поскакује, сушта супротност, низак и мршав, послушно иде кондуктер Лука с кожном тор-

бицом преко рамена. Једна нога му је нешто краћа, па сваким кораком као да је вуче. Он заштитнички увек пушта Петра да први закорачи унутра, а онда обојица, као некакав инвентар, заузимају исти сто до прозора, одакле виде целу просторију и напољу аутобус.

Те вечери, приближавајући се вратима кафане, изненадише их музика и бука изнутра. Понека пахуљица пролепршала би ваздухом спуштајући им се на лица, руке и одећу. Мрак беше испунио целу улицу. Слаба светла скиљила су са дрвених бандера обасјавајући тек неколико кућа утонулих у мир. И пре него што притисну кваку, Петар погледа Луку као да пита: Шта је сада ово? Унутра их дочека топао и помало загушљив ваздух, пун дуванског дима који се попут густе магле кретао у повесима према таваници и одшкринутим вратима кухиње, а на средини, што их изненади, на столу једна девојка која плеше. Била је у чарапама, без ципела, дуге светле косе, у краткој хаљини, испод које су у ритму њихања, док је подизала руке увис, севале гаћице. Около је седела група добро припитих младића. Девојка беше дугонога и стамена, сва зајапурена, вероватно је и сама попивши неку више ту с момцима.

Лука стоји мало иза Петра, готово испод његове мишице, гледа и с неповерењем жмирка ситним очима. Петар погледом пита Милицу шта је ово, а она само шири руке и као да

каже – ето. Док пролазе поред стола на којем девојка плеше, упућујући се на своје место, нико не обраћа пажњу на њих. Бука, готово вриска, све је јача.

– То, Рајка радодајка! – дере се тетовирани младић дуге косе.

Други је милује по облој гузи. Један од њих, оборене главе плаче, а колега до њега као да спава. Најгласнији је момак снажан као бик, четвртасте главе, спљошетног носа као код боксера, крупних длакавих шака којима покушава да је ухвати за сисе. Девојка се извија и не дозвољава му то, отресајући његове нападне руке. Кафана је дупке пуна, углавном сељака тежака којима је долазак у њу једина забава, да је након радног дана обавезно посете, попију по које пиће, пуше, играју карте или домина, једноставно да убију досаду. Ова забава за њих је права посланица, необична представа у вукојевини, зато нетремице сви буље у непознату девојку која је неким чудом залутала пред њих.

– Ко су ови? – упита Петар Милицу након што је спустила тацну с пићем на њихов сто. – Откуд они овде?

– Дошли су рано после поде и испочетка су били пристojни – рече Милица. – Наводно су одсели код Лукића.

– А девојка, откуд она с овим олошем?

– Вероватно су је покупили успут као стоперку. Не личи ми да припада друштву.

– Хм – промрмља Петар себи у браду. – Јадна девојка. Није јој место овде.

Лука само жмирка не скидајући поглед с њеног тела које се извија у ритму. Док се окреће, руке оних крај стола лове је као неке грабљивице. Она им бежи, измиче, па ипак је нека пљесне или залута тамо где не би требало. Девојка му се свиђа, сажаљева је и мисли на на своју Ану, јединицу, верујући да се њој то никада не би могло догодити. Она је у свему узор доброте и скромности, паметна, вредна, кућу му води од када их је заувек напустила Јелена. Све би дао за Ану. И у ватру ако треба. Кад испод планине и тмастих облака почну да дувају јаки ветрови не дозвољава јој да излази напоље. Све ће он то сам, све то он може, све ће стићи, само да се она не прехлади. А Ана је заиста лепотица за којом чезну сви младићи из села и када заврши школу, зна то Лука, одлепршаће доле у град, наћи посао и он ће остати сам. Тетка већ рачуна на њу у својој фирми и Ана све чешће заноћи код ње, а када се он врати из вожње и не затекне је у кући, све му је празно и ништа му се не да.

– Није лепо – готово стење Лука. – Није лепо то од њих.

– Младост-лудост – закључује Милица и одлази за шанк.

Неколико младића из села који седе поред Петра и Луке одушевљено пљешће. Њима се то свиђа, та представа.

– Престаните! – одлучно каже Петар који и седећи као двометраш изгледа велик и снажан, као од брда одваљен. – Чему пљешћете, чему се радујете?

– Зар вам није жао те јаднице? – укључује се и Лука. – Могла би бити ваша сестра.

Младићи се, као постиђени утишавају. Као да су схватили да су претерали. Настављају да играју шах, али и даље с осмехом бацају поглед према девојци.

– Неуморна је – каже Лука. – Шта пиће све не учини.

– Да не падне и поломи се – додаје Петар и подиже чашу.

У кафану уђоше још двојица људи, застајкујући крај врата и гледајући шта се дешава, па кад не нађоше места, јер је кафана била пуна, одоше.

У тамној смоли ноћи крај прозора су почеле да промичу крупне пахуљице.

– Ако настави – рече Петар – питање је како ћемо ујутро.

– Ваљда ће га до тада рашчистити – понада се Лука.

– Какви су килави, не бих рекао.

– Видео сам доле да су спремали грталице. Биће добро.

Да, Лука је такав, за њега је све добро, све ће бити добро. Смирен је, повучен, тих, као да жели свима да се миче с пута, да не смета, да се не замера. Петар је као нека његова

заштита, у аутобусу код напасних путника, у кафани, свуда. Он у њему види друга на кога се може ослонити а и Петар се тако понаша, заштитнички.

Лице девојке је сада потуно румено, ознојено, али она сва омамљена плеше и даље као да је то једино што зна. Изгледа да у плесу и на посебан начин ужива, мада је вероватније да је то све од пића на које очито није навикла. Изгледа савим пристојно. Њена уредна бела бундица стоји огрнута преко наслона празне столице. Преко ње виси елегантна кожна торбица. Ништа не одаје да је то нека од оних слободнијих девојака, него неко ко је из ко зна каквог разлога залутао међу пијано друштво.

У једном тренутку рука младића ћошкасте главе, с јеж фризуром ала Барт Симсон, оног што је ошишан тако да му је тјеме равно као тепсија, чије власи штрче као мали громобрани, нагло лети горе међу ознојене бутине девојке. Она за тренутак застаје, повређеног израза и с грчем на лицу, измиче се, гледа тренутак тог билмеза, а онда пуца шамар преко његовог носа. Настаје тајац. Неотесанко бесно устаје и обара девојку на сто, на леђа. Њене ноге висе између столица док се наваљује на њу. Она се копрца. Једна столица се руши. Остали немо буље у све то. Младић који плаче преклиње:

– Немој, немој!

То Лука не може да отрпи. Осећа чудно зрачење у трбушној дупљи, нешто као ситне мраве који га нагризају изнутра и неку силу која га подиже увис. За тренутак као да је на том истом столу видео своју Ану, онда, иако зна да то није Ана, скаче као опарен жеравицом.

– Пусти – каже Петар. – Средиће они то.

Али, не вреди. Лука као кочоперни певац већ лети лети према грмаљу. Скаче на леђа ћошкастог и удара га песницама у главу. Овај изненађен пушта девојку, стреса Луку на под и избегивши очи од изненађења гледа у тог маленог човека, не верујући шта му се догодило. Затим га шутира ногама, бесно.

Само тренутак требало је Петру да се умеша и заштити свог друга. Ћошкasti није ни свестан шта га је снашло док пада од првог Петровог ударца. Не диже се с пода. Остали наваљују на Петра, али тада устаје цела кафана, а нарочито младићи који су играли шах. Настаје општа туча, док девојка бежи иза шанка, код Милице. Петар, виши од свих барем за главу, млатара рукама и погађа кога стигне из пијаног друштва а они падају и не дижу се.

– ‘Бем ти кафану и живот – каже Петар гледајући како пијани младићи бауљајући беже ван.

Лука стигне још једног да опали у стражњицу. Около леже разбацане столице,

преврнути столови, изгажена девојчина бела бундица, разбијене чаше и боце...

Кад се идућег дана увече доведу уз падину прекривену снегом и паркирају аутобус на исто место, Петар за тренутак, након што закључа врата, застаје и гледа према кафани, па у Луку, па опет у кафану. Лука га покорно и послушно гледа одоздо жмиркајући очима и не говори ништа. Петар слеже раменима и креће, а за њим поцупкујући полази и Лука, вукућу своју ногу и остављајући траг у снегу.

ЧВАРАК

Нисмо га одмах препознали, јер беше омршао и поружњао. Лице му је било упало, бледо, зарасло у чекињаству браду, а коса дуга, сасвим седа, у нереду. И тело му беше некако исувише издужено, а одећа преширока и изношена. Изгледао нам је сада знатно виши, мада је и раније био дугајлија. Нека митска смиреност исијавала је из његове појаве док је стајао у месту, неодлучан куда да крене, након што су се за њим с треском затворила врата аутобуса.

– Па то је Чварак – рече неко испод сеновитог стабла где смо испијали пиво. – Он је. Нико други.

Вероватно је био науман да продужи даље, али је још тренутак стајао непомичан гледајући како аутобус замиче на завијутку праћен ковитом прашине. Ништа није имао у рукама и оне су му некако неприродно штрчале обешене низ тело.

– Чварак! – позва га Столе. – Јеси ли то ти?

– Ја сам – одазва се, трпељиво осмехну и промрмља кроз браду. – Како видиш.

– Дођи овамо! – настави Столе. – Дођи, легендо!

Као да чупа ноге из тешког блата, а не из прашине, мало повијен у леђима, лагано је закорачио према нама. Антоније му привуче столицу. Сео је готово и не погледавши нас, као да смо се растали тек сат раније, као да није прошло читавих десет година од тада. Одувек је био такав, помало чудак.

Вељко му понуди пиво што не одби. Чворноватим шакама и дугим прстима обухвати криглу и задржа их тако, као да жели да је загреје. Није одмах отпио гутљај, само је обореног погледа зурио у пену и ћутао.

– Где си био све ово време? – упита Данило. – Где си напрасно нестао, човече?

Дуго зурећи у његово мрачно лице чекамо одговор који не долази. Ипак, подиже поглед и, након што отпи гутљај, некако и сувише тужно прозбори:

– Свуда.

– Рат је завршен одавно – рече Данило. – Сви смо се вратили, али теби ни трага.

Никаквим гестом не показа вољу да нам исприча своју причу. Чак нас ни не погледа, само поново обори поглед на пену која се сада слегала.

– Већ смо мислили да се нећеш вратити, да ти се нешто догодило – рекох.

– Како видите, није.

– И бринули смо – додаде пуковник. – Последњи пут сам те видео на Мотајици.

Лице му намах поприми веселији изглед и лаганим погледом пређе преко нас. Она смиреност није га напуштала. С неприродно згрчених усана ни тада не откину се ни једна реч. Само је подижући криглу отпио још један гутљај пива и неодређено погледао у даљину. Ми смо и даље немо пратили његове покрете, ипак очекујући да нам каже откуд долази и где је био све ово време. У том часу приметих на његовим раздрљеним грудима неку медаљу обешену на златном ланцу. Густе коврџаве длаке готово су је прекривале. Када се помери, она негде потону унутра.

Надимак Чварак добио је још у основној школи. Није му се свиђала ужина коју смо добијали у школској кухињи и сваки дан је доносио врећицу са чварцима. Што не би појео враћао је кући. Нудио је и нас и ми смо их узимали јер су били укусни, румени и не превише масни. Неко је рекао: Чварак! и тако је остало. Остало заувек, у гимназији и после када је отишао да студира на Филозофском факултету у Београд. И чим би се лети појавио, викали смо за њим:

– Где си, Чварак, легендо!

Био је омиљен у друштву, снажан и храбар. Увек за главу виши од свих нас. Сви су га се помало плашили, можда због његове висине и леденог погледа. Живот је тако удесио да је рано остао без оца, па је уз мајку морао радити одмалена најтеже послове. Често би надничео по туђим имањима како би им тај неко заузврат поорао оно мало земље што су имали или урадио нешто друго трактором и машинама. Није био лош ученик, не и најбољи, али је брзо памтио. Не знам када је и колико учио од толиког посла у кући и око ње, али је у школи углавном показивао солидно знање. А када је отишао да студира, вероватно без пребијене паре, било нам је драго. Годинама се у Београду сналазио на разне начине, илегалисао у Студентском граду, па му је и студиј трајао дуже. Ипак је завршио факултет, а када је код нас запуцало, само се једне вечери појавио, ћутљив и смркнут. Тешко је из њега било ишчупати коју реч.

Добро сам упамтио једно наше заједничко путовање и повратак возом с књижевне манифестације у Зајечару. Мислим да се звала Млади мај. Писали смо помало обојица. Дуго смо чекали да воз крене, а када је кренуо, вукао се, чини ми се, читаву вечност до Београда, заустављајући се на свакој станици. Са Чварком је била и једна лепушкаста млада песникиња чијег имена не могу да се сетим. Умиљавала се око њега, а он је у свему изгле-

дао незаинтересован, готово потпуно миран. Када смо веома касно ноћу стигли у Београд, а та песникиња и ја нисмо имали превоз даље, повео нас је у Студентски град, у собу за коју сам био сигуран да није била његова. Намах сам изморен заспао на једном кревету, а њих двоје су заузели други. Негде ноћу, можда пред саму зору, пробудио сам се, ваљда од шумова из угла собе, и видео Чварка потпуно голог са исуканом батином како је проминуо тик крај мог носа. И данас се питам да ли сам то стварно видео, или сам сањао, јер сам, изгледа, одмах поново заспао. Никада га нисам питао шта је било те ноћи. Ујутро је та песникиња један део пута путовала заједно са мном, а ја сам је загледао и покушавао да видим то што се није могло видети. Изгледала је лепо, задовољно и одморно.

Кад смо били дечаџи нико од њега није био вештији да голим рукама лови пастрмке у Ријеци како смо звали мало шири поток који је текао кроз село. Та наша река имала је на местима велике вирове бистре воде у које смо скакли и купали се лети. Онда када смо почели да се окрећемо за сукњицама девојчица маштајући о љубави с њима, Чварак нам је открио заменску рупу за којом смо жудели. У кукурузиштима која су расла на обали откинуо би зелену бундеву, избушио рупу у њој, натако на набреклог чулу и с њом запливао по

виру. Тако смо и ми осетили како је то кад се гурне у њу, нашу прву рупу.

Мислим да је, касније кад смо били мало старији, први од нас осетио сласт женских бедара. Зеленоока Лана почела се врзмати око њега. Имала је велике груди, уздигнуте напред као да ће јој дотаћи браду, једро тело и лепе ноге. Чинило се да није заинтересован. Само наоко. Једном сам их видео како замичу иза грма на ливади, а потом како потањају у високу траву и како се Ланине ноге беласају подигнуте увис. Она нас је касније учила љубави.

Једном, за време рата, док смо марширали преко пустих брда, ту и тамо, у даљини, могли смо да видимо још понеко насеље, углавном пусто, напуштено. Из многих кућа, или онога што је од њих остало, штрчали су само димњаци, са понеком црном кровном гредом. Мрачне стране борова тонуле су у сутон. Небо пуно бременитих облака висило је над нама. Ускоро смо очекивали да почну да падају досадне јесење кише. Јесен је била лепа, топла. Брали смо презреле укусне шљиве у воћњацима на које смо наилазили. И јабуке, румене и миришљаве, по окућницама на којима није било никога. Кретали смо се полако, мислећи да смо безбедни.

Застадосмо тада код неке сенаре и уморни поседасмо куд који. Заселак са тек неколико кућа и капелицом на брежуљку. Згуснута

тишина свуд око нас. Протрљах, омирисах и загризох јабуку. Зуби ми уронуше у њено чврсто бело месо, пуцкетајући. Понудих и њега. Узе је без речи и затворивши очи настави да куња, али и да је гризе. Такав је Чварак.

Тада су изненада запуцали на нас. Посакали смо и заузели заклоне, не верујући у то што нас је снашло. Нико, ни пуковник који је био искусан официр, није то очекивао. Већ смо били протерали непријатеља преко реке и сви извештаји су говорили да је терен очишћен, сигуран. Били смо на неповољној позицији, слабо заклоњени, а паљба је долазила с недалеког брега и из добро утврђене куће поред капеле. Меци су се као осе заривали у сенару и фијукали кроз гране воћака. Залегли, тражећи што сигурнија места, нисмо одговорили на ватру. Пуковник је руком дао знак да не пуцамо.

Онда се догодило то.

Видео сам како је Чварак почео да копа по свом ранцу. Шта му је, доврага, помислих. Шта копа по том свом великом ранчини? Сада када нам се ради о глави. Али он настави даље, смирено, окренут леђима непријатељу, као да је на излету а не у рату. Онда видех како је изнутра извадио неку црну мантију сличну одећи католичког попа, како је облачи и очас, узимајући моју аутоматску пушку и остављајући свој митраљез, пузећи нестаје лево

у воћњаку. То нико није приметио осим мене. Сви су погледе били усмерили према брегу.

За мање од десетак минута, након јаче експлозије у кући, пуцњава је престала. Нисмо знали шта се стварно догодило док га нисмо угледали испред куће. Држао је подигнуту пушку увис и махао рукама.

– Не пуцајте! – завапио сам. – То је Чварак.

Сви се згледаше у чуђењу и окренуше према мени и сами видећи да Чварка ту заиста нема. Силазио је потом према нама млатарајући црном мантијом, потпуно миран, чак убирући и једну јабуку у пролазу. После је испричао како је зашао с друге стране куће, једноставно закуцао и када су му отворили, бацио бомбу унутра. Одбацио је поповску мантију, а да га нико није ни упитао зашто ју је покупио негде успут.

Сада је био ту у селу, пред нама, још ћутљивији и загонетнији. Као да није био вољан да нам каже ништа друго осим тога да се вратио. Оронуо и друкчији, али, ипак, онај наш стари Чварак, који ће, надали смо се, касније да нам открије душу и исприча своју причу.

Али, он након што испи и последњи гутљај из кригле, устаде и не погледавши нас само рече:

– Ђао!

– Куда ћеш? – упита пуковник. – Остани с нама!

Већ је корачао, погнут, погледа упртог у стопала која су као јастуци млатили по прашини, не окренувши се.

Устадох тада и пожурих за њим.

– Чварак! – позвах га. – Сачекај!

Ништа. Није се ни осврнуо. Убрзах и ускоро га сустигох.

– Који ти је ђаво? – ударих га по леђима. – Шта је с тобом?

– Шта би било? Шта очекујеш?

– То да знам где си био. Мало ли смо тога заједно пребацили преко леђа.

– Пребацили, да. Важно је да смо живи. Зар не?

Куће су нам биле у истој улицици, близу једна другој. Нисам га пуштао. Знао сам да се упутио тамо. Корак му беше дуг и морао сам и сам да ходам брзо. Ускоро смо се нашли у њиховом дворишту, испред оронуте приземнице. Од када му је умрла мајка у њој није живео нико. Нисмо ушли, него смо сели на испуцалу дрвену клупу, испрану кишама и с тек понеком мрљом зелене боје која је преостала.

– Реци ми – обратих му се након подужег ћутања – шта се десило у оној кући кад сам те оставио самог? Одувек желим да те то питам.

Гледао је у стопала, трљајући руке.

– Ништа – рече. – Нисам могао.

– То сам и мислио, јер нисам чуо пуцањ.

– Када сам чуо глас оне девојчице с крупним очима пуних суза...

– Ах...

– Преклињала ме је: Чико, немој убити мог тају...! И у мени је поново затитрало нешто људско... Мада је поред њега лежао аутомат, још врео од паљбе. Жена је плакала, сва избезумљена од страха, а тако је било и с њим.

– А онда?

– Наредио сам јој да га свеже, проверио сам уже и рекао: Имаш пола сата. Ми смо свуда околу. Након тога да га одвежеш и да се што пре изгубите. Онда сам пожурио за вама.

– А је ли истина то што се прича са заробљеницима у долини? Тада нисам био ту.

– Истина је и не знам шта ми је било.

– Ниси ти крив.

– Не знам. Могло је бити и друкчије. Подивљао сам као животиња.

За ту причу сам знао, али нисам поверовао у њену истинитост.

Био сам у команди коју смо сместили у једној од највећих кућа у селу, када су Чварак и неколицина заробили једну непријатељску групу у оближњој долини. Причали су ми касније о том догађају. Узимао је податке од сваког заробљеника. Смирено. Готово да их није ни гледао док је записивао њихова имена и друге појединости. Други војник је постављо питања, они одговарали а он записивао. Све је ишло уобичајено код те групе и у таквим приликама, када си заробљен, престрашен, с

неизвесним исходом. Заробљеници су били свесни свог положаја.

– Ко си ти? – питао је војник следећег из строја.

– Усташа – одговорио је тај.

Ни војник ни Чварак нису поверовали у то што су чули. Мислилу су да је заробљеник од страха то несвесно изговорио. Поново га је војник с неверицом упитао, а и Чварак је подигао поглед.

– Ко си ти?

– Усташа – одговорио је поново тај још дрскије. – Ја сам онај који вас је клао и још ће клати.

Тада је Чварак побеснео, и кажу да му је у том тренутку на врату искочила жила дебела као прст, да је у лицу био црвен као рак, а да су му очи биле мутне као набујала река.

– Тако! – рекао је и издвојио тог заробљеника. – Више нећеш!

Испразнио је у њега цели шаржер.

Истог дана прослеђен је у војни затвор. Од тада ништа нисмо знали о њему. Рат је завршен и мислили смо да је можда још тамо. Надали смо се да ће се вратити сваког часа окајавши свој грех.

Сада је био ту поред мене, мој друг Чварак, заштитник из детињства, он кога сам волео на посебан начин. Имао је некакав болећив израз на лицу с кога нисам могао прочитати ништа више.

МЕКЕ СЕНКЕ

Пљускови косе по стаклима и бришу боје касног априла. У благи сутон потањају ливада и усамљено велико стабло воћке обучене у бело. Страхује за њену цваст, за ту гиздаву лепотицу за коју није сигуран да ли је, трешња, вишња, можда јабука. Нетремице зурећи на поље, његове очи одаваху забринутост и наду да ветар и киша неће потргати те латице у које је ових дана заљубљен. Када воћка ускоро буде сплетена у мрклу завесу ноћи, не зна како ће дочекати далеко свитање да је поново угледа.

Сваког јутра, већ неколико дана, чим се пробуди и из кревета угледа избистрено небо, брзо устаје и излази на балкон на коме га заплусне пролећна свежина и мириси расцветаних воћака из суседних башта. Али, оно дрво на ливади, удаљеније од њега, које његове очи не могу до краја да појме, причињава му посебну радост због своје величине и

кочоперности. Када га обавију густе сунчеве зраке, заблиста у свем сјају и њему се испуне груди неком треперавом радошћу какву памти само из давног детињства. Иза башта и кровова кућа беласа се стакласто, наборано море. Понекада дуго гледа како се о хриди разбијају његови таласи као побеснеле морске немани. Ти бучни удари допиру у унутрашњост његове собе.

Када ујутро устане и седне на лежај, дуго са задовољством посматра предео кроз отворена балконска врата, не журећи да оде у купатило. Тако често закасни на доручак, а онда неко од особља мора да се попне до његове собе и да га опомене. А њему се никуда не жури. Има времена напретек, као никада досад. Простор око њега испуњен је књигама и само њима. Има их посвуда, толико да се тешко миче између наслаганих редова. Мали сто, столица, рачунар испред прозора и пролаз на балкон, као и купатило, једино су слободна места куда може да се креће. Сасвим танки телевизор монтирани су му на део слободног зида тако да може програм да гледа и лежећи. Када Ивона, млада девојка која стажира као сестра, дође да га позове, не улази унутра. Страх је да би се све те књиге, сложене од пода до таванице, без полица, могле срушити. Њен доброћудни смејуљак протурен кроз врата подсети га да је опет закаснио сањарећи.

– Господине Величковићу, опет нисте дошли на доручак – каже она цвркутаво.

– Сад ћу ја, драга Ивона – одговара поти-
хо. – Опростите, ето опет сам закаснио.

Тада се на брзину обрије, умије, обуче и лаганим кораком спусти до трпезарије. Тамо већ нема никога. Његов сто још је застрт. Из кухиње се чује звецкање посуђа, отуд се извијају мириси јела и допире смех куварица. Брзо га послуже, изгледа без љутње, настављајући своје послове поспремања и заборављајући на њега.

Дани личе један на други, али он се труди да у њих унесе макар и најмању појединост која би увек чинила неку новину. Од трена када се обрео у дому одлучио је да не прихвати промене које би измениле његов дотадашњи начин живота. Зато би чим ојутри и види да је освануо леп дан планирао чиме да га испуни. Најчешће је одлазио до библиотеке или у књижаре, неретко у дуге шетње поред мора, или, све колико му је снага дозвољавала, да се пење улицицама према планини која је наткрљивала град. Зима, хладни и кишовити дани су га спречавали у томе, тада је као и остали морао да остаје у соби или у салону за заједнички боравак, да игра шах с онима које је већ одавно побеђивао у свим партијама, да слуша досадне разговоре о болестима или доживљајима из туђих младости. Понекада би помислио како му можда још и није било време да се повуче из свог стана, али, када је једне ноћи, док су киша и ветар крвнички лупали

о стакла, устао да оде до купатила, чуо разговор између сина и снахе, схватио и сам да би за све то било најбоље решење. Унукe су расле, стасавале у заобљене девојчурке, стан је постајао претесан за све и он је донео одлуку да оде. Осим Лене, млађе унучице, чинило му се да су то сви дочекали с олакшањем.

– Долазићемо ти често у посету – рекао је син. – А и ниси далеко, па када год пожелиш можеш да прошеташ до нас.

Плакала је само Лена. И савијала руке око његовог врата, умиљавајући се као маче.

Живео је на исти начин не мењајући ништа. Највише читао, писао, гледао телевизију и за лепог времена шетао, шетао... широм очију посматрајући свет око себе. А поврх свега захваљивао је Богу за добро здравље и чилост у телу коју је осећао без обзира на поодмаклу доб. Кретао се усправно, ужурбано, у свему несразмерно својим годинама, као да оне нису оставиле већег трага на њему. Није ништа више ни очекивао од живота. Довољно је, мислио је и уживао у малим радостима, ситницама које су му испуњавале душу. Уживао је у сваком дану као да му је он последњи.

Тог јутра од тихог ветра и намрешканих влати у дворишту, када је већ био изашао напоље упућујући се у шетњу, пролазећи крај ониског прозора салона за дневни боравак, зачуо је звук клавира. Погледао је унутра и видео да је тамо заиста клавир на повишеном

подијуму којег раније ту није било. Једна госпођа превлачила је знатижељно прстом преко дирки. Нешто ново, помисли. Добро је. Покуцао је на прозор и махнуо руком. Госпођа је колутнула очима и слегнула раменима.

Отишао је далеко на периферију, до најцветније сеоске ливаде. Брао је руковети пољског цвећа с намером да их однесе у дом и поклони Ивони и другом особљу. Стојећи на узвисини с погледом на град, благо се осмехнуо присећајући се средњошколских дана када је сваког јутра одлазио аутобусом из свог села до града где је похађао средњу школу. У пролеће, као ово сада, док би силазио низ брег засут расцветалим воћкама очевог воћњака, понесен свим тим мирисима и белилом, једноставно би поскочио од среће и запевао. Учинио је то исто и сада и био задовољан.

– Можеш ти то још, Стеване Величковићу – готово да је викнуо према шуми.

Одлучио је да остане све до поднева, до ручка. Дуња сунца светлела је на бистром небу и птице као да су желеле да му покажу сву своју умешност, само грла што им се не распукну од певања.

Када се око поднева вратио с великим букетима пољског цвећа поделио их је онима којима беху намењени. Било му је драго што је неке обрадовао. Погледао је новине и видео да је у њима објављена једна његова кратка прича. Као и раније дочекао је то с истом ра-

дошћу изрезујући је за свој албум. Те новине добијао је повремено и сваки пут очекивао с нестрпљењем. Све што би пристигло налазио је увек у својој соби. Пошту му је доносила Катја, а он јој се одуживао ситним поклонима. Већ годинама научио је да после подне веома кратко одспава. Учинио је то и сада.

Предвече, спуштајући се у приземље на вечеру, више из навике него што му је она била потребна, јер он већ дуго и сваки пут поједе мало као птица, пролазећи поред салона за дневни боравак, Стеван застаје чувши музику која осваја душу. Као зачаран ушао је унутра и стао иза леђа непознате свирачице коју су заклањали они који су већ раније дошли. Меки девојачки прсти нежно додирују беле и црне дирке. Њено ломно тело сасвим лагано се увија лево и десно. Он јој не види лице али закључује да је високог раста, светле и равне пшеничне косе разасуте низ леђа, која се са сваким њеним покретом лелуја и сели с рамена на раме, и да није одвише млада. Девојка свира изузетно добро и он у том тренутку мисли на своју старију унуку Мину која такође не заостаје за овом свирком. Композиција је иста коју је често свирала она у вечерњим сатима а он слушао пре него што је дошао у овај дом. Стајао је подуго на истом месту премештајући се с ноге на ногу, не могавши да је јасно види, а када се нико није мицао, одлучи да се упути према трпезарији.

– Наша нова докторка Ани – рече госпођа Мира која је такође пошла за њим. – Управо је стигла и дежураће наизменичко са старом. Добила је и собу у којој ће стално боравити.

– А тако – разуме Стеван. – Отуда и клавир. Нека. Биће нешто ново.

Свирка је још допирала када се након вечере враћао поред салона и он не одоли да опет не скрене унутра. Око клавира се налазило само још двоје-троје верних слушалаца, па он заузео место с леве стране. Тада, када је она лагано подигла поглед, видео је девојку чудесне лепоте, тајанствено осмехнуту, топао израз лица, крупне плаве очи, прозрачне и миле, уоквирене дугим трепавицама за које је помислио да су вештачке, тело женствено и осетљиво. За тренутак је схватио како подрхтава од узбуђења и само што није крикнуо:

– Ана!

Занемео је намах и као залеђен остао на месту. Збуњен и онемоћао.

Девојка је на себи имала тесно припијену белу кошуљу кратких рукава и сукњу од неког цветног, меког и намрешканог платна. Њене руке бежу веома танке и ружичастог тена, а ноге дуге и лепо обликоване. Док је пребирала по диркама повремено је одговарала на питања присутних, звонким гласом, радосно и стално се осмехујући. Личило је као да је она одувек ту, као да све познаје. И они њу.

Свирајући и даље с очитим уживањем, девојчине очи су се за тренутак среле са Стевановим, од чијег сјаја је осетио необјашњиво узбуђење и бол који се шири у грудима, као да га је одједном нека стрела пробола. Како је могуће да те очи толико личе на Анине? И не само оне. Чак јој је и име слично. Када јој је поглед клизнуо у крило, Стеван се као уплашен брзо изгубио и ни сам не знајући како и којом брзином попео до своје собе. Легао је обучен на лежај и загледао се у таваницу. Од свега најјасније је памтио њене трепавице, потом те очи нестварне бистрине и умилности какве је имала његова Ана. Очи које су га проболе и дозивале. Очи које као да су малопре гледале некуд кроз њега. Тако обучен је и заспао стално се питајући ко је и откуда је дошла та девојка.

Од тог дана у Стевану се све нешто узбуркало, ускомешало као пена, стварајући неки необјашњиви немир који није могао објаснити. Желео је да види ту нову девојку која се појавила ту поред њега, нешто га је неодољиво вукло према њој, а опет је бежао да се не сретне с тим очима и погледом који је за њега значио болно подсећање на Ану. Често је чуо одоздо из приземља звук клавира, замишљао ту девојку у свој њеној лепоти, звонки глас кад говори и невелике груди које се надимају, нарочито када се смеје. Таква је била и његова Ана, невероватне сличности и нежности, Ана које већ одавно нема.

Сваки пут идућих дана када би је срео, а тај сусрет је било немогуће избећи, јер је она увек била ту негде поред њих, због њих, у пролазу, кад дели лекове, на ручку, у салону за клавиром, у шетњи двориштем, Стеван је обарао поглед журећи да се окрене, да некуда оде. И док би то чинио нешто снажно као магнет вукло га је да се окрене, да потрчи и загрли је, да зајеца.

Бежао је тих дана веома рано из дома одлазећи у дуге шетње поред мора или пењући уз брегове, покушавајући да не мисли на њу, да избрише слику тог лица и тела. Да се не сретне с тим погледом који милује и пробада. Али, то никако није било могуће, јер је она стално била ту, као да је сама Ана устала и говорила му: Зашто бежиш, Стеване? Не плаши се, дођи! Израњала је одасвуд, из воде, из цвећа, из ваздуха који је мирисао на касни април.

Добро, говорио је себи, ето, остани! Знам да је то немогуће, да то ниси ти, Ана, та девојка која је банула у мој живот, с очима које као да су твоје и које ме напросто маме да их гледам. Она је по свему као ти и то ме плаши.

Једног дана одлутао је веома далеко од дома, као никада до тада. Нашао се у пределу иза брда где раније није био. Ишао је као да бежи што даље од Ани и сам не знајући куда. Дан беше топао, светао, пун тишине. На неком омањем заталасаном пољу мирисало је

пољско цвеће. Скинуо је шешир равног обода од меког филца и у њега брао камилицу. Био је изненађен да је она процветала тако рано, крајем априла, знајући да ју је раније налазио у мају и касније током лета. Није било први пут да се врати са убраним лековитим биљем и да га суши на балкону, разастртог по малој мреже уоквиреној дрвеним летвицама коју је сам направио у домској радионици. После је то биље паковао у папирнате кесице и одлагао по књигама. У радионици је знао дуго да израђује кућице за птице разних облика којих је било свуда око зграде, као и неке друге ситнице са жељом да некога обрадује. Био је срећан када види да је неком ситницом причињао радост другима.

Изгубивши осећај за време, дуго је корачао ливадом. Када је на тренутак застао и погледао недалеко према ретким стаблима шумице на крају ливаде, учини му се да тамо као кроз маглу нејасно види неку жену у дугој белој хаљини, свој од ситне чипке, која га је немо часак посматрала. Личила је на Ану. Њена висина беше неприродна, тело танко, као и руке опружене уз бокове. Како се појавила намах је и минула иза стабала и он није био начисто да ли се то стварно догодило или му се само причинило. Више није могао да је назре. Као да је испарила у некој ружичастој светлости. Омамљен мирисима он јетко процеди: Сад и то. Нисам ваљда почео да лудим?

Као да није могао да појми шта је стварност, а шта нестварно. Удишући хладњикави ветрић, одједном без правог разлога потрча кроз густу траву као заталасану воду, стискајући пун шешир цветова камилице и уђе у ретку шуму према мору, надајући се да је доле пут којим треба да се врати. Трчао је брзо између расточених сенки дрвећа као да му прети нека непојмљива опасност. Сав задихан и ознојен, дочепео се асфалтног пута и стао уз ивицу тешко дишући. Тог момента крај њега се зауставио аутомобил.

– Господине, је ли вам добро? – упитао је возач гледајући га како стиска шешир.

Није могао да изусти ни једну реч. Дисао је дубоко гутајући ваздух.

Возач отвори врата и загледа му се у лице, примећујући како му цело тело дрхти.

– Дођите, седите! – рече возач и посади га на сувозачево место.

Он се није опирао и седајући осети мало олакшање.

– Куда да вас одвезем? – упита возач не скидајући поглед с њега.

– У дом – показа руком напред.

Возач је разумео, као да му то није било први пут.

Када се нашао у својој соби осетио је необјашњиво спокојство. Она му је личила на чврст замак који га штити од свих опасности. Лековита светлост лила је кроз прозор. На

чистом небу, налик великом огледалу, појављивале су се прве звезде. Осећао је као да се ишчупао из глиба који га гута и бежећи ослободио велике недаће. Одмах је заспао.

Нашли су га у грозници, након што није долазио ни на ручак, ни на вечеру.

Није знао које је доба дана, предвечерје или јутро. Осећао је потпуну смиреност, али и апсолутну немоћ. Тежина властитог тела није му дозвољавала да се помери. Она га је вукла према доле. Отворивши очи поглед му се сусрео с њеним дојкама које се пропињу, лицем које се нагиње, косом коју бацаује, рукама које хрле, осећајући хладни додир слушалице којом га додирује. Још је неко био у соби иза њених леђа, али није видео ко. Гласови су му били неразговорни, а ускоро и ликови. Заспао је у великој ватри и с главом пуном кошмара.

Са светлом зарумењене зоре, када му се глава мало избистрила, схватио је да се налази у својој соби. Био је сам. Чак се и обрадовао томе. Успео је да се полако подигне. Напољу је венуо сањиви укус месечине. Свитало је.

Био је без пиџаме закључивши по томе да му је ноћу неко скинуо одећу. Није се сећао ничега, осим лика те девојке која се, тако му се чини, осмејнула крајем усне ослушкујући му плућа. Успео је да се истушира, чак и обрије, обуче. Седео је на кревету не знајући куда би тако рано.

Прва се појавила Ивона с топлим чајем и доручком.

– Шта ми се десило? – упитао је када је спустила послужавник на сточић.

– Докторица Ани не зна са сигурношћу. Мисли да сте се само тешко прехладили, али доћи ће ускоро специјалиста.

– Сигурно од трчања јуче. Сав сам се ознојио.

– Трчали сте?!

– Више бежао – признаде.

– Од кога, господине Величковићу?

– Кад бих знао, драго дете. Дуга и тужна је то прича.

Није више питала. Потапшала га је по рамену и обећала да ће га обилазити.

– Ви пишете? – рекла је докторица Ани више као да пита када се поново појавила у соби седајући на ивицу кревета.

– Помало – одговори као да је за нешто крив. – Неко вам је рекао у дому?

– Видим да вам је соба препуна књига. Сигурно сте их све пренели овамо, као што се ни ја нисам могла одрећи мог клавира. Могу ли добити неку вашу књигу? Радо бих је прочитала.

– У оном реду тамо – показа руком избегавајући директан сусрет с њеним очима.

Устала је и заљуљаних бокова коракнула према крају собе. Док је погледом пратио њено складно тело, схвати како је заљубљен у ту девојку. Није био сигуран да ли у њу, Ани као такву, или Ану у њој. Мало постиђен тим

сазнањем, више због својих година него што би за ту тајну неко могао сазнати, оборио је главу да им се погледи ни сада не би срели.

– Узећу ову књигу прича – рече враћајући се. – Свуците кошуљу. Морам вас послушати. Синоћ нисте изгледали добро.

Док је раскопчавао дугмад помисли како му кожа више није глатка као некада, али за своје године, те које је носио а које му нико не би дао, изгледао је веома добро. За све је имао да захвали уредном животу, без пића и цигарета, а нарочито Аниној љубави и пажњи које му је целог живота поклањала.

– Доброоо... – отегну милозвучно и задовољно Ани. – Синоћ сте ме баш уплашили.

На тренутак му је личила на девојчицу, онакву каква је била Ана када се давно појавила у његовом животу. Начин на који је покретала тело, гипким и меким ходом, гледајући га право у очи кад он то не би успео избећи, не скидајући осмех, речи које је изговарала као да певуши, та брига за његово здравље, све то беше нешто што је личило само на Ану.

Дани почињу да се круне као латице. Откидају попут капи росе са листова, нестварни као у сну.

Више није могао да се ослободи мисли на Ани. Она стално беше ту, ма куда ишао, ма шта радио. Њено помамно тело, глава као у лепе птице, заводљиви сјај у очима, дуги врат

низ који замишља да клизи мајушан као мрав, као у неки понор, дрзак и бестидан, утапајући се у мирисе коже између две једре дојке, то-нући све ниже, ниже... беше сан претворен у три слова њена имена. Тај лепо профил са уснама природно руменим и пуним стално се појављује и као нестварна магла ишчезава.

Али, када би се изненада отргнуо из на-дасве горког сазнања да Ани није Ана, а да он спада у људе који Богу захваљују за сваки нови дан који им још подари, да баш и нема више чему посебно да се нада и радује, покушавао је да потисне њен лик из главе и да оде што даље од дома.

Један лептир лети кроз отворена врата и улази у собу, треперећи на месту. Кад боље погледа, Стевану се чини да види како он има лик докторице Ани. А затим, начас, као да је то Ана. Он му је одмах изнад лица, само што га не додирне.

СЕСТРЕ

Испред њега, када је изашао из шуме, као на длану, у подножју брега на који се с муком испео, налазило се љупко сеоце са десетак кућа пореданих око уске реке. Свитало је и сунце се тек у наговештају назирало иза високе планине, у даљини. Није знао које је то ни чије село, зато се опрезно спусти у високу траву иза омањег грма. Цветни полен терао га је да кихне, али он стави руку на уста и пригуши звук који готово да је био нечујан. Ране су га несносно болеле, мутило му се у глави, па одлучи да легне и боље осмотри ту готово нестварну лепоту која му се одједном указала. Привукао је пушку ближе себи и опипао пиштољ. Знао је да има још мало метака, али се помирио са свим, мислећи како су му ово последњи сати.

Окруживала су га висока брда, купаста, као дојке девојке док лежи, а иза њега налазила се висока шума из које је дошао. Дрхту-

рио је од хладноће и росе која му је наквасила одећу. Било је касно пролеће и у крошњама су певале птице, као да се такмиче која ће лепше и гласније.

Очи, згасле од умора, саме су му се затварале и покушавао је по сваку цену да не заспи, стално се трзајући. Био је толико онемоћао и исцрпљен да му је за све било свеједно, чекајући да се те његове муке коначно окончају и све сврши, на било који начин. Тренутак згушњавања свести, а онда је ипак утонуо у сан или несвестицу.

Када је у једном тренутку напола отворио очи, заплъуснула га је јака светлост. Схватио је да се био онесвестио или заспао и да је увелико дан, сунчан и топао. Колико је дуго провео у таквом стању није знао. Нешто га је пробудило. Као у бунилу видео је да изнад њега стоји девојка светле косе, девојчица још. Насмешила му се очима пуним посебног сјаја; нежна, танких руку и малих груди, напућених усана, у дивној краткој хаљини, имала је у изгледу нечег божанског, анђеоског.

Није могао да се помери. Говор му се одузео. Ни реч није успевао да изустити. Уста су му била сува и полуотворена. Као да му је цело тело одумрло, само је лежећи изнад њене главе видео бистро небо, без иједног облачка, мирно као море на јутарњој бонаци. Очи су му се саме затвориле, без његове воље. Неста-

ла је слика лепе девојке и није знао да ли сања или је она стварно ту уз њега.

Након неколико тренутака, да ли из страха или жеље да види причињава ли се то њему, или је неко стварно изнад његовог тела, поново је с великим напором отворио очи и видео да она још стоји ту. Није могао да верује да је то што се дешава стварно, можда су само халуцинације од ватре и грознице која га је тресла, сан. Њена необузdana лепота, та блистава бела пут, однекуд као да му се чинила позната.

Опет је настао мрак. Очни капци су му се затворили сами од себе.

– Он је тешко рањен – чуо је потом као у полусну глас изнад себе.

– Леп је – одговорио је неки такође женски глас.

– Треба му помоћи. Не можемо га оставити овде.

– Да, али како? Шта би рекли наши?

– Баш нас брига. Људски је да му помогнемо.

Да ли од страха или жеље да види ко је то други поред ње, успео је опет накратко да отвори овлажене очи и види још једну девојку, старију, тако му се чинило, која је и сама више била девојчица него жена, девичански румених усана, црне косе која јој се разливала у таласе, тамноплавих очију, која је имала

пуноћу женског тела, зрелост која је одавала искуство.

– Учинимо то – рекла је вероватно та која је можда била старија. – Ово ионако није наш рат. Баш нас брига за све.

Ничега се више није сећао, тек након дужег времена, када је успео да поново отвори очи, осетио је да је на лежају, у некој соби с прозором на коме су били дрвени капци. Један зрак сунца укосо је продирао кроз пукотину и зрнца прашине су се у његовом снопу ковитлала. Схватио је да више није у униформи, да је на њему плава пиџама, а ноге и раме у завојима. Опипао је лице и осетио како му је брада порасла. Зачудо, вратила му се и глад и веома се обрадовао када је на сточићу поред себе угледао два сендвича. Дохватио је први и халапљиво стао да једе. Убрзо је појео и други. Приметио је поред кревета крчаг са лепим шарама и посегнуо руком да га дохвати. Хладна вода му је сквасила осушено грло јер је дуго спавао отворених уста. Осетио је неко необјашњиво олакшање и помислио како му се, напокон, насмешила срећа и да ће, барем за неко време, живети и дисати. Веома се изненадио када је видео да је и пушка ту, а и пиштољ на дохват руке.

– Чуда се дешавају, ето – прозбори готово гласно. – Мени се десило.

Покушао је да се придигне, али је уз јаке болове схватио да то и неће бити баш лако.

Док је корачао шумом то је и ишло некако, али сада као да је изгубио сву снагу. Јаки болови су га приковали за кревет. Покушао је још једном и на крају одустао, зурећи у ону пукотину кроз коју се пробијао сунчев зрак преламајући се сада на његовом лицу.

Онда је заспао. У неко доба, пробудивши се, схватио је да је ноћ и да је сам. Никаквог шума около, само птице вани у гранама певају своје хорске песме. Нема пуцњаве, нема рата. Као да је све оно што је преживео био само ружни сан. Као да нису изгинули његови другови, као да није успео да се спасе нико осим њега. А можда и јесте. Ако је он, зашто не би и неко други? Па зар није видео како се неколицина повлачи према шуми?

Када се ујутро пробудио, одмах је приметио да је једно крило капка на прозору отворено и да сунце обасјава собу. Бацивши поглед угледао их је. Беху то њих две. Насмејане, стајале су у довратку и гледале га.

Покушавши да се подигне, померио је десну ногу, али одмах и зајечао.

– Подигнимо га, Емина! – притрчала је црнокоса девојка. – Он је тако немоћан.

Осећа затим нежност њихових руку које га подижу у седећи положај, јастук који му подмећу под леђа, а од болова готово да се онесвешћује. Стиска зубе, али не може да не зајауче, стидећи се као дете.

– Изгубили сте много крви и морате да мирујете – каже светлокоса, млађа, Емина како је схватио.

– Остаћете овде неко време. Нико не зна за вас осим нас две – говори старија. – Зовем се Алма. Ова кућица је подаље од села, у нашем воћњаку, и од када је рат у њу нико не долази.

– А како се ви зовете? – упита Емина.

– Динић. Јован Динић – одговори с нелагодом.

– Један Јован Динић је ишао са мном у разред, али то очито нисте ви – добродушно се насмеја она.

Доброта људског срца огледа се у очима, помисли. Од њих две ми очито не прети никаква опасност. Осим тога, сакриле су ме, чак и оружје оставиле. Невероватно.

– Ви сте сестре? – упита гледајући их са захвалношћу.

– Јесмо – потврди Алма. – И ништа не брините. И ми имамо брата у војсци. Ко зна да ли је жив.

Тужно оборивши главе, седећи, гледају у своја колена, обе.

И Јован ћути. Не зна шта би рекао у том тренутку. Мука му је од свега, од болова, рата, глупости. Па оне су тако драге и лепе. И доброћудне, осећајне... једноставно не налази речи за њих, али ћути.

– Долазићемо скупа или појединачно, како када – рече Алма. – Како нам време дозволи и да нико не примети. Доносићемо вам храну и све што треба, ништа не брините.

– О, баш вам хвала! – промуца Јован. – Бог се смиловао.

– Он је један за све нас – скрушено рече Емина. – Нека нас све спаси.

Отишле су закључавајући врата извана и остављајући му храну и воду. Њему се свиђа крчаг извијеног пипка из кога пије хладну изворску воду, стално мислећи на своја два анђела. Још не верујући шта му се догодило и размишљајући на који су га начин донеле овде.

Отворивши очи ујутро, видео је како су њене усне побожно мрмљале док је клечала крај његовог кревета и он, с муком, успе да јој се осмехне, од чега јој се лице озари. Пред њим је била Алма. Као да се застидела свог положаја, подигла се и села на столицу крај његовог кревета намештајући косу. Тамноплава језерца у њеним очима засјала су најлепшим сјајем који је видео.

– Донела сам вам храну – рекла је помало постиђено. – И нову кошуљу.

Пролазили су дани и оне су наставиле да га стално обилазе. Некада скупа, чешће одвојено. Трудиле су се да му донесу све што треба. Обријан и чист лагано се опорављао осећајући како му се снага враћа у тело. По-

чео је да се диже из кревета, да добауља до прозора и гледа доле у долину и поља, зелена, цветна и мирна.

Та светлост што ће се ускоро згуснути у мрклу ноћ, након што би га једна од њих оставила самог, није га радовала. Знао је да ће опет дуго бити сам, све док њих две, или само једна, поново не дођу да га обиђу.

Ноћу је сањао своје родно место, светло, окупано сунцем. И мајку на кућном прагу која га стиснутих руку, у сузама, испраћа. И њу, Валерију, девојку из куће подаље од његове, у трећем месецу трудноће за коју нико није знао. Оца који намргођен ћути и не проговара ни реч. Затим нека места кроз која је пролазио са својом јединицом, спаљена, са кућама без кровова из којих као костури штрче димњаци, само они увек остају нетакнути.

Буди га шкрипа врата. Види да је данас дошла Емина.

Када је седајући на столицу сасвим открила своје лепе, складно обликоване ноге, нежне и благо заобљене малене дојке, тек пропупале, схватио је да је она ипак још дете у бујању. Њено тело имало је расцветану лепоту. Он је, гледајући је тако лепу, мислио да је заљубљен у њу. Мало се и постидео, али му је пријало њено присуство од кога се осећао боље. Нека необјашњива струја јурнула би му кроз тело док му је нежним и бескрвним прстима прала ране, превијала, намештала

јастук. Желео је да јој толико тога каже, па, ипак, остајао је нем дивећи се тој чаробној лепоти у зрењу.

Једне ноћи ветар је почео да се ковитла око куће. Падала је велика киша, севало, грмело од чега није могао да заспи. Заспати је и иначе тешко могао, јер је стално био у кућици, тек повремено, откључавајући врата кључем који су му оставиле, излазио је до пољског тоалета склепаног од дасака, након чега би накратко опрезно поседео на клупици уз зелену високу живицу. После је улазио у кућицу, закључавао врата и читао књиге које су му њих две доносили, па заспивао у сваком тренутку, потом се будио, опет читао и све тако укруг.

У рано јутро, далеко у расцветалом пољу, видео је кроз прозор њих две како одмерено корачају и постепено, пењући се уз брег, примичу кућици. Није могао да се надиви њиховој лепоти и с нестрпљењем је чекао да зачује кључ у брави.

Ја сам, ваљда заљубљен у њих обе – мислио је. – Волеле су ме две сестре скупа, сетио се стихова Милана Милишића и почео да рецитије песму из невелике књижице коју је оставио код куће, сећајући се чак и изгледа корице.

– Донеле смо вам питу од јабука – смећећи се каже Алма након што је кључ шкљоцнуо у брави и обе ушле у собу истовремено. – Надамо се да је волите.

– Мени најдража. Као да сте знале.

После дуго седе и разговарају, оне на две столициче, а он на кревету.

У једном тренутку, примећује то, пре него што ће Емина заустити да нешто каже, види како јој се уста спајају у тајанствени грч. Онда јој крупна суза клизне низ лице.

– Наш брат Тарик... – загрцнувши се од суза не успе да доврши реченицу.

– Рањен је и у заробљеништву српске војске – допуни је Алма. – Стигла нам је вест синоћ преко једног пријатеља Србина.

Није знао шта да каже, само је осетио како га нешто стеже у грудима док их гледа тако немоћне и лепе, па спусти руке на њихова рамена.

Ћутали су тако једно време, у nelaгоди, као кривци без кривње.

– Он ће се вратити – ипак прозбори на крају, говорећи како су размене честе.

Говорио је потом неповезано, тражећи најбоље речи утехе, лагано прелазећи рукама преко њихових рамена.

У једном тренутку, као по договору, уставле су обе и загрлиле га. Устао је и сам и тако загрљени дуго су стајали, не одвајајући се, као да су сви подједнако желели да то траје што дуже.

Он их затим дуго гледа кроз прозор док одлазе лаганим кораком, спуштених глава, једна поред друге, као две нежне грлице.

Следећи дан, стојећи на прозору и гледајући у долину, примећује како Емина убрзано корача узбрдо. И док тако хода изгледа као да се ломи у струку.

Сва лепота овог света скупила се у њеном телу, мисли Јован и једва чека да стигне до кућице. Сам отвара врата, смеши јој се и одмах види да нешто није како ваља.

– Она је отишла – прогрца.

– Куда? – збрза Јован. – Куда је отишла?

– У српску команду да тражи брата. Ни коме ништа није рекла, само је написала на папирићу. Родитељи су очајни.

Грли је и осећа како се сва тресе од плача.

Који је ово глупи свет, мисли Јован држећи је чврсто обема рукама. Боже, има ли те?

Отишао је пред зору, без поздрава, само с кратком поруком да жури својима, надајући се да ће тамо затећи и Алму и Тарика.

Улазећи поново у високу шуму осетио је како му се снага савим вратила и корачао је брзо.

ПРИЈАТЕЉЕВА КЋИ

Застао сам у довратку, за сваки случај, бојећи се да из собе не долети пепељара, нешто друго или, чак, метак да ме погоди. Док сам се пењао степеницама, размишљао сам какав ће то сусрет бити и обузимала ме је нелагода. Осећао сам се као кривац мада то нисам био.

Он ме дочека мирно, без поздрава, заваљен у фотељи, с цигаретом у руци, с пуном пепељаром и чашом на сточићу испред себе. Био је миран. Једва да ме погледа. Није ми махнуо, поздравио ни рекао да седнем, па сам стајао закорачивши унутра. Иза његових леђа био је широм отворен прозор кроз који је излазио дим и допирали жагор и бука возила одоздо с улице. Наоколо свуда разбацане књиге и други предмети, неред. Видело се да женска рука не залази, или дуго није била ту.

– Добро вече, Павле – рекох обазриво.

Тек тада подиже благо руку и показа на фотељу насупрот њега. И даље без поздрава, наоко миран, без икакве гримасе на лицу.

Знао сам да је љут, сигурно и бесан, али, бар за сада, није плануо, викнуо или ме гађао нечим.

Седох пропадајући у дотрајалу фотељу и помислих како ситуација можда и није тако озбиљна, да се не љути превише, него само жели да поприча са мном и рашчисти неке ствари, да чује како се то десило, да је радо-знао.

Ђутали смо неко време. Он отпи из чаше и обори поглед.

– Пишеш ли шта? – упитих, не знајући шта бих друго и да прекинем мучну тишину.

Он немарно одмахну руком и повуче дубок дим.

– А ти?

– Суша – рекох. – А и чему? Ко то чита?

– И, реци, како се то догодило? – упита нестрпљиво, и вероватно је изгарао од нестрпљења да сазна појединости. – Не околишавај!

– Случајно. Ти си желео да чујеш. Зато сам дошао.

– Јесам. Зато сам те и позвао. Где?

– На крузеру...

Он подиже поглед, изви веђе и још јаче повуче дим, као да је изненађен и намах схватио да је то дуго трајало.

– Откуд ти тамо? Не бих очекивао да ти тако шта падне на памет.

– Случајно. Имао сам нешто новаца, био сам усамљен и очајан...

– Па си се увалио међу њене ноге. Код толико других.

– Ма, веруј ми, десило се случајно. Први пут сам је видео на крузеру.

– И запела ти је за око. Тек онако, као многе друге.

Отђутах. Нисам му могао рећи да је то била истина, да ми се свидела на први поглед, онако плава и прозрачна, безазлена као девојчица. Да она није као друге. Ни то да у први мах и нисам имао циљану намеру, да нисам знао ко је она, одакле је, него да је тек, чувши српски језик, сама пришла широко осмехнута, загледана у мене бадемастим светлим очима, поздравила и питала је ли слободно да седне.

– Колико си дана провео тамо?

– Петнаест – рекох. – Пловили смо уз Италију, Француску и Шпанију.

Њему као да одједном, чувши колико сам дана провео с њом, би још теже, као да је свеједно једна или толико ноћи.

– Никада ми ниси причао о њој. Како бих знао. Нисам знао ни по повратку.

– И она ти ништа није причала, ни у једном часу, ни када је сазнала ко си, да пишеш? Није споменула мајку, мене...

– Не. Није – рекох истину.

Он се намршти, припали нову цигарету, отпухну облачак дима, устаде, донесе још једну чашу и хтеде да је напуни за мене, али ја је прекрих дланом.

– Не пијеш више?

– Све мање – одговорих неуверљиво.

Он напуни себи до врха, отпи гутљај, онда ме погледа с неким снисходљивим осмехом.

– Па она је много млађа од тебе.

– Знам – рекох. – Ни мени није свеједно због тога.

– То би значило да бих ти ја био таст – насмеја се иронично и закашља. – Је ли спомињала мајку? Њих две су иста слика.

– Њу јесте, али нисам повезао да је то твоја бивша жена, ни да имаш кћер – рекох. – Откуда сам могао знати. Причали смо о свему, али никада о таквим стварима. Зашто ми ниси рекао?

– Да, нисмо – процеди. – Бежао сам од тога. Нисам желео да се сећам. Потпуно смо се отуђили. Нисам знао где су оне. И одједном ми долази будући зет у кућу. Да не поверујеш.

Почео је устајући неконтролисано гласно да се смеје и закашљава. Побојох се да ће замахнути и ударити ме шаком, јер је изгледало тако, али се поново свали у фотељу гледајући ме право у очи.

– И, шта сада? – упита ме.

– Не знам. Она ће ускоро доћи овамо и намерава да остане са мном.

– И од чега ћете живети, идиоте? Од твоје писаније. Када си задњи пут добио било какав хонорар?

Стварно, помислих. Како ћемо? Био сам у очајној ситуацији. Без посла, новца, једино сам имао стан који сам наследио од родитеља. И то је нешто. За почетак. Није ме напуштало самопоуздање док сам мислио на Нину и њене чаробно извајане усне, на њену младост с побуњеним и набреклим грудима. Од њене лепоте хватало ме је лудило и, чинило ми се, да могу учинити све, и за њу, и за себе.

– Знаш, не љутим се на тебе – рече. – Живот је једно велико срање. Ни своје дете нисам видео од њене седме године.

Мени намах лакну.

– Како изгледа? – упита. – Је ли лепа?

– Мало је то рећи – одговорих посежући руком за унутрашњи џеп сакоа из кога извадих десетак фотографија.

Он брзином стаде да тражи наочаре преврћући по папирима. Угледах их и пружих му. Као да је једва дочекао да их стави на лице, а онда се дубоко загледа у фотографију на којој се широко осмехивала Нина нагнута на балконску ограду кабине крузера. Чинило се да не верује колико је порасла. Видех како му на лицу заигра грч, како му се усне извијају у благи смешак и чинило се да ће заплакати.

Дуго је гледао сваку фотографију, и када је дошао до последње, опет их је разгледао са

истом пажњом. Смешећи се с оним необјашњивим грчем на лицу. Би ми га на неки начин жао и закључих како, можда, овим наше дугогодишње пријатељство не престаје, да ће трајати и сада бити још јаче.

– Заиста је израсла у лепу девојку – закључи на крају. – Мој је грех што је нисам потражио.

– Како си сазнао? – упитах.

– Она ме потаржила и рекла – рече веселије. – И када је споменула твоје име нисам одмах поверовао. Спремао сам се да те убијем. Онда сам се некако смирио и схватио да се чуда дешавају, да је свет мали.

Шта сам могао рећи у том тренутку него ћутати. Оставио сам га с Нининим фотографијама, с лицем које је ситно подрхтавало. Испратио ме до врата и ја сам се осетио срећним излазећи на улицу и вечерњу вреву. У пролећном ваздуху замирисали су гроздови багрема. Крај ногу ми је протрчао пас. Плакало је неко дете вукући мајку за руку. Насмешио сам се и помислио како још нисам стар да и сам с Нином имам једно.

Нина је дошла крајем маја с мајком. Намеравали смо да се венчамо у јуну. Тада сам први пут видео будућу ташту. Имала је нешто од Нинине дражесности, само помало већ прецвале. Али ме зато Нинина бујна лепота излуђивала и нисам могао ни једног часа да будем без ње. Уредио сам стан пре њеног

доласка задужујући се код пријатеља. Купио нешто новог намештаја, постељине и ново одело. Осећао сам се као младић, без обзира на моје године. Мислио сам како смисао свему треба тражити најпре у љубави и лепоти, без обзира на све што нас окружује. Били су то класични тренуци моје слабости.

Нина је повремено одлазила оцу, обилазила га. Њена мајка не. Изгледало је да су све ствари селе на своје место. Сретао сам Павла у клубу, попили бисмо по пиће, разговарали. Чинило се да се помирио с тим да ћу му бити будући зет. Чак се помало и шалио на мој рачун.

Посрећило ми се да сам, у међувремену, добио и сталан посао. Не баш добро плаћен, али, чинило ми се, довољно за нас двоје.

Једне вечери, када су се на крововима ломили пљускови кише и низ улицу необјашњиво комешали праменови магле, зазвонио је телефон. Весело сам поздравио пријатеља из клуба.

– Знаш ли шта се десило? – упита ме. – Очито не?

– Не, о чему се ради?

– Павле је извршио самоубиство.

Пребледех гледајући Нину како поспрема сто и одлази у купатило. Спустих слушалицу не рекавши ништа. Ноге почеше да ми дрхте. Ухватих се за довратак стојећи тако неколико тренутака и некако потом додауљах за њом

у спаваћу собу. Застах крај кревета гледајући је љупку, опружену у спаваћици, с расутом косом по јастуку. Смешила се испруживши руке.

Павла смо сахранили у јуну. Одгодили смо због тога наше венчање. Нина је након неког времена одлучила да се врати на крузер, објашњавајући како од онога што зарадим не можемо живети, како то није довољно. Обећавала је како ће на њему наћи и посао за мене и како ћемо ускоро опет бити заједно. Испратио сам је тешка срца и након тога осетио велику празнину у свом животу. Бесциљно сам лутао сатима обилазећи места на која сам већ био заборавио. Понекад сам се с друштвом опијао и болестан довлачио у стан, једва ујутру устајући и мамуран одлазећи на посао.

Нина ми је писала сваки дан, звала, обећавала свашта, али од посла на крузеру није било ништа. Онда су позиви почели да се проређују на један седмично, па још ређе. Након неког времена престала је да ми се јавља. Дуго. Све до једног дана када је стигло писмо само с овим речима:

Ойросѝи. Не моју ѝо ја.

ДОГАЂАЈ У ШУМИ

У цик зоре, у расцветалом пољу, док су трептаве звезде венуле у модром небу, приметили су да се приближавају некој кућици. Корачали су полако, превише уморни од дугог хода.

– Коначно цивилизација – рече Данило, заставши за тренутак посматрајући црвени кров, уснуо у јутарњој тишини.

Пристигавши за њим, Ана се осмехну. Испод шешира широког обода, мало нехајно забаченог, тај се осмех задржа на њеном лицу као залеђен. Осврнувши се на расута пространства шумских пропланака из којих су дошли, она накратко задржа поглед у том правцу. Као да сама није веровала кроз шта су све прошли да би, коначно, наишли на ову кућицу и људе, тако је мислила. Осећала је глад и жеђ. Већ дуго ништа нису јели, осим шумских плодова које су синоћ налазили ус-пут. Ноге су јој биле изгребане шибљем кроз

које су се провлачили. Дланом пређе преко глатких листова како би обрисала крв, деломично већ згрушану у крастице.

Широм раскрыљена капија као да их је позивала да уђу унутра. Око кућице су расла стабла воћака, а на самом улазу у њу простирао се барас, лепа сеница од винове лозе, с великим гроздовима који су провиривали између лишћа. У гранама стабала су приметили румене јабуке и жуте крушке. Две клупе и сто од храстовине као да их је позивао да седну. Танушне, неговане, младе трепераве влати, зелене и пуне росе, цвеће уз стазе, говорили су им да ту неко борави и они су се томе радовали.

Данило закорачи на мали трем и покуца на врата. Када не би никаквог одговора, он поново покуца, јаче, неколико пута. Опет ништа. Окрећући се Ани, слегнувши раменима, рече:

– Изгледа да овде нема никога.

Ана се сневесели и седе на клупу. Осети како је јако боле ноге. Изу ципеле и протрља прсте, затим одложи шешир на сто.

– Рано смо се порадовали – рече Данило.

Глас му зазвуча ледено и некако одсутно. И сам седе на клупу, насупрот Ани.

Неко време су седели и ћутали, не проговарајући ни реч. На истоку небо се руменило као зрела јабука. Данило се подиже и поче да хода око куће. За тренутак је нестао, а онда се

појавио с друге стране носећи у рукама парадајзе и краставце.

– Нашао сам ово у врту – рече спуштајући их на сто. – Једи!

Ана подиже главу. Он виде како су јој се густе таласи кестењасте косе, након што је скинула шешир, расули по раменима и како јој лепе плаве очи светле, као да су у њима сузе.

„То је од умора”, помисли. Осмехну јој се топло и помилова благим додиром по лицу.

Ана је јела парадајз. Као јабуку. Данило се радије определи за краставац.

Попут расточених сенки светлост се уливала у долину. Свитало је. Дан се рађао у тишини. Невидљива, негде у густим гранама дрвета, лепо је певала птица, а даље према шикари више њих.

– Чудно да нема никога – рече Ана. – А све је тако лепо уређено, као да је стално неко ту.

– Ово је вероватно нечија викендица – закључи Данило. – Можда им је кућа у близини. Дуго смо лутали по шуми и није могуће да ту не постоји неко насеље.

– Ја даље не могу, Данило. Нека крепам овде као псето, али ја даље не могу.

– Одмори се, драга, а после ћемо видети шта ћемо и како ћемо.

Треперава и плашљива као препелица, она му се учини тако немоћна, као малено

дете коме треба сва помоћ. Први зраци сунца обасјавали су јој прелепо лице, танак струк, невелике груди, малчице повијена рамена...

Прошло је много времена од када су скренули са локалног пута, остављајући ауто који им се покварио, и пошли да потраже помоћ. Више од два сата су чекали да неко наиђе и помогне им, а када се то није десило, одлучили су да се упуте у правцу у ком су видели да се извија танак трак дима. Међутим, брзо су установили да од дима нема ни трага, никакве куће, насеља, ничега, и да су, зашавши дубље у шуму, изгубили правац и никако нису успевали да се врате. Као да су се стално вртели укруг. Ану је хватала паника, а он ју је тешио да ће сигурно наћи излаз на пут и да ће се вратити до аута. Тамо могу преспавати и чекати да се неко, ипак, појави. Испоставило се, на крају, да није тако. Ходајући упадали су све дубље у шуму, међу висока стабла, густо шибље, па опет на чистину, затравнату, шуму, и све тако у недоглед, лутајући и не знајући где су у ствари. Тада су схватили да су залутали.

Ускоро је пала ноћ и кроз крошње су се видели ројеви звезда, са месецом у прикрајку. Више нису знали шта да чине, да седну, да легну или и даље ходају. Ипак, ишли су даље кроз шуму и Данило је повремено батеријском лампом коју је нашао у ранцу осветљавао пут, тешећи је да ће сигурно ускоро наићи на неке

куће, људе... За сваки случај неколико пута је опипао пиштољ који је понео из аута.

Када су се, коначно, нашли у пољу лакнуло им је, јер су схватили да су шуме остале иза њих, да су успели да се искобељају из ње.

– Јесам ли ти рекао – рече Данило и лице му намах поприми веселији изглед. – Решили смо се шуме.

– Шта то значи? – запита Ана. – Нити знамо где смо, нити куда идемо.

– Стићи ћемо до првих кућа и затражити помоћ. Мора да у близини постоји неко насеље.

– Није требало да се удаљавамо од аута. У међувремену је сигурно неко наишао...

– Сада је готово. Шта је, ту је.

Ускоро су наишли на кућицу. Седели су сада пред њом.

Устао је и почео да обилази околу, да разгледа шта се ту све налази. Поново се вратио на трем и ухватио за кваку на вратима. Немало се изненадио када су се она отворила. Погледао је према Ани и широко се осмехнуо.

– Гле – рече задовољно.

Ана се и сама осмехну и закорачи на трем.

Ушли су у уредну просторију с лепим намештајем, у којој се на крају налазила кухиња и још једна врата, као и дрвене степенице које су водиле у поткровље. На столу угледаше картон наслоњен на светиљку. Данило га узе и поче да чита наглас:

„Врата су намерно остављена отворена, јер нам је већ досадило да их поправљамо после сваког проваљивања. Унутра ћете наћи све што вам је потребно за краћи боравак, али вас најљубазније молимо да ништа не уништавате. Ако сте залутали, што се често догађа излетницима, у ладици писаћег стола наћи ћете мапу са прецизним упутствима куда да идете. На крају, молимо вас, притворите врата при одласку.”

Њих двоје се погледаше у неверици. Баш необично. Овоме се нису надали. Данило седе на столицу, а Ана поче да разгледа по просторији.

– Погледај, остава је пуна хране – рече Ана. – Брашно, уље, шећер, конзерве, тегле са џемом...

И даље је Наставила да претражује унутрашњост кућице, љубопитљиво као знатичељна девојчица.

– Има ли овде струје? – запита се Ана окрећући прекидач на шпорету. – Гле, има!

– Вероватно из соларних панела – рече Данило. – То значи, драга, да бисмо могли направити палачинке.

Након мање од пола сата седели су на трему и јели палачинке са џемом од неких шумских бобица. Биле су одличног укуса. Јутарње сунце благо их је грејало. Данило је из кухиње донео бокал воде и чаше.

– Откуда им долази овако добра вода? – запита се Данило и одмах закључи – Мора да су је довели из неког планинског извора у близини.

Нису могли да се надиве кућици и уредности која их је затекла. Све је ту било на свом месту – намештај, посуђе, књиге.

Ушли су поново унутра, сели на лежај и задремали. Ана се скупила као маче и заспала, а Данило је уснио у полуседећем положају.

Било је већ одавно прошло подне када су се пробудили и изашли да прошетају око кућице, газећи пољско цвеће и идући према омањем брегу како би с њега осмотрили да ли је у близини неко насеље. Видели су како у свему око њих зри лето. Али, докле им је поглед допирао, на све стране, нису видели ни једну кућу. Само је кроз поље, од шумарка у даљини, кривудао пољски пут према кућици коју су оставили иза себе. Схватили су да њиме треба да крену даље.

Гледао ју је задивљено како корача испред њега газећи траву, меким ходом као мачка. Учинила му се у том тренутку посебно лепа. Сагињала се и брала пољско цвеће, при чему су јој се још више откривале лепо обликоване ноге. И он не одоли. Пожелео ју је као никада дотад. Обухватајући је рукама око струка, повуче је у мирисни лежај од цвећа и трава. Зачудо, она се не успротиви, и када су већ били

доле, он осети њене живахне бокове и како јој се пропињу дојке.

Лежећи потом наузнак и гледајући у стакласто плаво небо, Ана рече:

– Баш би било лепо имати овакву једну кућицу на осами у коју бисмо повремено долазили.

Када се окренула и мало подигла, подбочивши руком главу, Данило је приметио како јој је лице намах прекрило бледило, како је уздрхтала.

– Шта није добро, Ана? – забринуто упита Данило.

– Тамо је неко – једва од страха промуца показујући руком према шумарку.

Данило се подиже у усправан положај. Није видео никога.

– Можда ти се само учинило? – рече с неверицом и сам мислећи да је можда стварно видела некога.

– О, не! – рече она уплахилено. – Сигурна сам. Стајао је тамо и гледао нас.

– Можда је неки ловац и појавио се изненада. Видео нас и удаљио се.

– Ипак идемо – пожури га она с још већим страхом у очима.

– Добро, идемо – сложи се Данило хватајући је за руку која беше влажна и дрхтава.

У кућици су погледали карту коју су нашли у ладици стола и закључили да треба кренути према западу, макадамским путем који

је водио од кућице према шумарку. Тамо је био уцртан и главни пут за који су веровали да је онај на коме су оставили кола. Данило на брзину написа неколико речи захвале непознатом домаћину, притвори врата, баци поглед још једном на кућицу и водећи Ану за руку упути се у жељеном правцу, пољским путем који је кривудао кроз ливаду. Ана га је напросто вукла да корачају што брже. Њен страх је био велик, мада он није налазио прави разлог за њега.

Угледали су га на једној кривини када је из шумарка искочио пред њих. Грдосија од човека, дуге косе, зарасле браде, с неком отрцаном торбом на леђима.

– Новац! – загрмео је крештаво. – Дајте новац!

– Новац?! – осмотри га Данило. – Зашто да вам дамо свој новац?

– То је он – рече Ана гледајући у Данила крупним очима пуним страха, скривајући се иза његових леђа као уплашено маче.

– Човече, оставите нас на миру и пустите да прођемо – мирно рече Данило, нимало уплашен.

– Неће моћи! – продера се грдосија.

Данило тада благо одгурну Ану у страну, маши се за џеп и муњевито упери пиштољ у њега. Он се кочоперно испрси, пркосећи и крену према њему.

Данило га тресну пиштољем у главу од чега се овај скљока у прашину. Ни макац.

Ана од страха крикну и повуче Данила за руку.

– Ти си га убио – дрхтавим гласом рече прекривајући уста руком.

– Не бој се. Нисам. Идемо!

Одлазећи видели су како грдосија и даље лежи у прашину, непомичан као да је стварно мртав. Брзо су се удаљили идући колским путем и надајући се да ће ускоро наићи на онај асфалтни на коме су оставили свој ауто.

Истргавши му се из руке Ана наједном поче да трчи. Данило и сам потрча за њом тапкајући по прашину и дозивајући је:

– Стани, Ана! Стани!

Није вредело. Трчала је као полудела, па је, не оклевајући ни часак, Данило такође морао брже да појури за њом. Сав задихан једва ју је сустигао и чврсто обгрлио њено уздрхта-ло тело.

– Шта ти је? Не бој се!

– Ти си га убио, ти си га убио! – запомагала је на сав глас.

– Ма нисам, Ана – рече Данило. – Такви су чврсти и не умиру лако. Не брини. Он се већ подигао из прашине.

– Не верујем ти, ништа ти не верујем.

Једва је успео да је некако смири и увери да је грдосија сигурно жив. Ускоро су у даљини, излазећи из шуме, угледали асфалтни пут

и ретка возила која пролазе, што их је обрадо-
вало. Дошавши на крај сеоског пута срели су
човека с воловском запрегом. Он их је упутио
да изласком на асфалт крену лево, јер је у том
смеру био град из кога су дошли. Тамо је тре-
бао бити њихов аутомобил.

Када су зауставили један ауто и замоли-
ли возача да их повезе, испоставило се да су
километрима далеко од места где су претпо-
стављали да је њихов. Возач им је објаснио где
су и обећао да ће погледати о каквом се квару
ради. Они су му испричали причу о свом лу-
тању, прешућујући боравак у кућици и неми-
ли догађај на сеоском путу.

Сунце је већ просипало косе зраке по жу-
тим пропланцима и тамнозеленим бреговима
када су коначно угледали паркиран свој ауто
с леве стране пута.

Ана се весело осмехну.

– Ту је. Нису га украли – рече задовољно.

Испоставило се да квар и није тако велик,
јер га је возач који их је повезао лако откло-
нио. Данило је ипак био невешт таквим ства-
рима. Захваливши му се радосно су сели у
аутомобил и кренули, идући у правцу шуме
из које су мало пре изашли. Схватили су да су
лутајући шумом отишли далеко од места где
су у њу ушли и да сада настављају пут куда су
и били кренули.

Угледали су како излази из шуме држећи
се за главу. Грмаљ је мало тетуроао, као да је

био пијан. Стајао је потом уз ивицу пута чекајући слободан прелазак.

– Ено га онај! – повика Ана окрећући се да га боље види док је ауто јурио поред њега.

Кривећи врат као птица, она поче да дрмуса Данила.

– Жив је! Жив је! – настави радосно да виче.

– Наравно да је жив – рече Данило осмећући се. – Па само сам га мало чукнуо.

Дан се ближио крају. Ноћ се полагано и бешумно сливала у долину којом су јурили.

КРЧАГ

Шкољка неба са прегрштом тек распупелих звезда, пенушава месечина, лето које зри. Воз који јури низ дугу равницу. И, ево га, стоји сада нем уз пругу, опуштених руку, загледан у непрегледно и равно море пшенице која се лагано таласа на бешумном ветру, неодлучан куда да крене. У то жуто море или уз пругу, праћен многобројним погледима начичканих глава изнад спуштених стакала вагонских прозора, који знатижељно зуре у њега не схватајући откуд се нашао ту. Осветљена змија воза у ноћи мирује у непрегледној равници. А само који тренутак раније седео је у купеу с отменом госпођом и њеном лепом кћерком, сапутницама са полазне станице, шкрто се укључујући у разговор, блед и онемоћао, ретке и проседе браде, с чврстом одлуком да ускоро оконча живот. Није више налазио смисао ни у чему, а болест, она стварна и она у души, нагризала га је сасвим. Ипак

се повремено болећиво осмехивао девојци на њене врцаве речи и неизмерну срећу која је зрачила из ње. Потом је, док је воз јурио, тонуо у ћутање гледајући кроз прозор у нему ноћ и трептаве звезде, са понеким светлом у даљини када би наишли на неко село. Више није могао скупити снагу да избегне оно што је већ наумио. Чинило му се да га ништа не би могло одвратити од те намере. Затим је, након дуге вожње, бацивши поглед на ту као капља младу девојку, благо осмехнут и мало погурен, изашао у ходник, спустио крило, дубоко удахнуо свежи ваздух, постојао неко време зурећи напоље, и потом повукао кочницу. Точкови воза су болно зацвилели у глувој ноћи.

Када се ипак окренуо према возу, чинило се као да ће да викне свим тим главама које су га упорно посматрале: Оставите ме на миру! Није рекао ништа, само је онако јадан и слаб, овлашно подигао руку и махнуо девојци из купеа која је стајала уз спуштено окно, са шеширом великог обода накосо намештеног, испод кога су га зачуђено гледале њене стакласте очи. Он јој још једном слабашније махну, сада напола окренут леђима и закорачи у поље. Она га је и даље нетремице пратила погледом не схватајући ништа, шта се дешава, зашто је воз стао, куда је он кренуо, видећи како се све више удаљава газећи лаганим кораком, оборене главе.

Изнад њега је сада стајала раскошнија небеска крошња звезда, која се простира-ла у свој својој величини изнад непреглед-не равнице, и коју раније из воза није могао такву видети. Он подиже главу и само што не зајеца од бола и грча који му стеже утробу. Воз је још био тамо, као светлуцава нит. Уско-ро је кренуо и он поче ослушкивати удаљени писак локомотиве. Још је мислио на ону лепу девојку и њене зачуђене очи на лицу које је уоквиривала сламната коса. Пред очима му је била слика њене блиставе младости и лепоте, са широким осмехом на руменим уснама. За тренутак као да се поколеба у својој намери, не престајући да мисли на њу, на то како је живот ипак леп, али настави да корача кроз поље пшенице, обарајући зреле класове. Ус-коро је могао само да ослушкује тишину, јер никаквих звукова око њега није било. Ишао је бесциљно не знајући ни куда се упутио ни где би могао стићи. Млака ноћ, потпуни мир и самоћа, опет га за тренутак поколебаше у намери, учини му се да неки зов тражи да се врати, можда она девојка са зачуђеним очима, али ипак продужи даље.

У једном тренутку пожели да потрчи. Чи-нило му се да то може, да му се намах вратила снага и нека болна радост у телу. И потрчао је, спотичући се, падајући, дижући се. Када је сав задихан спознао да је за њега то претеш-ко, застао је држећи се за груди у којима су

га бола нека шила. Дисао је отежано, сав ознојен, махањем руке покушавао је да расхлади лице. Чучнуо је закриљен руковетима класова и снажно притиснуо груди испод којих је као добош куцало слабашно срце.

Има још мало живота у мени, помисли. Није баш све нестало.

Подигавши се наставио је да се креће у непознатом правцу. Снага га је све више напуштала, па је корачајући застајкивао након сваких неколико корака. Дуго је трајало то његово бауљање, љуљање, посртање.

Након дужег времена приметио је да се примиче некој реци, јер је напуштајући пшеничиште набасао на прашњав колски пут и њиву с врежама лубеница и диња која се налазила уз њу. Осетивши познати мирис диња сагнуо се и откинуо једну омању и зрелу, желећи да је омирише. Слабашан осмех затитра му на лицу и задржа као грч, јер се сетио свог села и истих таквих које је гајила његова мајка. Она је на крају сваког лета остављала семе диња и лубеница за идућу годину, држећи га пре сађења у води да пре проклија. Помагао јој је око тог посла у врту што му је причињавало велику радост. Враћајући се кући средином августа она га је дочекивала с охлађеним кришкама. Седели су на веранди, јели их и гледали на врт према потоку који је протицао крај њихове куће. Мајка га је спретно укроћивала и скретала да натапа њене саднице,

бујне и зелене. Били су то дани среће када је његова мајка још била млада, радишна и увек у покрету. Брижна каква је увек била желела је на сваки начин да му угоди, срећна што га опет види.

Већ сасвим исцрпљен и онемоћао, чињећи се без атома снаге, он на обали седе на клупу испод надстрешнице која је власницима служила вероватно да се испод ње сакрију од летњих жега. Чуо је жубор реке и неке неразговетне шумове уз њу и они су га пријатно успављивали. Испружио се и дубоко удахнуо свежи ваздух, гледајући горе пукотине између размакнутих дасака надстрешнице и како кроз њих цури небо.

Ускоро је заспао.

Лежала је уснула у соби крај које је пролазио, у његовој каменој куће на мору. Врата и прозори су били отворени, ради промаје која је требало да је расхлади. Он је ту кућу наследио, потпуно обновио, направио базен у дворишту и лети долазио на одмор, успут изнајмљујући туристима и три собе с купатилима и терасама. Једну, крајњу је задржавао за себе, уз коришћење заједничке кухиње у приземљу. Ничим није желео да смета својим гостима, а све послове око тога за њега је уз накнаду обављала суседа Луција, стамена и вредна жена коју је знао из времена када је још био дечак. Она је чистила собе после одласка

туриста, прала, пеглала, мењала постељину, радила све што је требало. Сачекао би ујутро, седећи на тераси, да гости заврше доручак, па би се тек тада спуштао са спрата да и сам у кухињи припреми нешто за себе. После је одлазио на плажу, или у место, не враћајући се све до сумрака.

Нехотице је пролазећи бацио поглед унутра, а онда као омађијан није могао да крене даље, него је укопан стао да зури унутра према лежају на коме је била она. Она лепа девојка из купеа воза из кога је повлачећи кочицу напрасно изашао.

Лежала је наузнак, успламтелих груди и у бујном зрењу, а он је узбуђено гледао како јој се дишући пуноћом надимају недра. Било је спарно, ни дашка ветра, онако како то зна бити на мору. Чинило се да се смеши у сну. Тајанствено и загонетно. Вероватно је нешто сањала.

Једну је ногу имала савијену у колену, другу опружену. Посувраћена бела спаваћица откривала јој је глатку бутину. Млаз сунца који је улазио укосо кроз прозор, распршен у неколико трепетљивих жутих нити, заустављао се на највишем делу њеног тела, на облом колену. Издужено лице јој беше у малој сенци, лепих напућених усана, као тек убрана јабука, а коса немарно расута по јастуку. Њена необуздана лепота док је тако лежала терала га је да и даље непомично стоји и диви

јој се. Лепши цвет није могао да процвета у његовој кући и било би дивно да је он увек ту.

На тренутак помисли како није лепо то што чини, али одмах схвати да је то јаче од њега, да не може да одоли да је не гледа и понада се да осим њега и ње никога другог нема у кући. Требало је да су сви већ одавно на плажи, а она је, мислио је тако, вероватно дуго синоћ била у граду и није могла рано да се пробуди и придружи мајци, која сигурно сада испод сунцобрана лежи на песку уз море, одакле се чуо жамор и неко је лагано пребирао по гитари. Дан је пулсирао својим уобичајеним током, све је било као и обично, једино ово што је видео кроз врата беше нешто као најлепши дар који је могао да добије. Више није осећао стид ни кајање, а и није било силе која би га померила с тог места.

Када се промешкољила и окренула на бок лицем према њему, устукнуо је плашећи се да се буди и да ће то бити непријатан сусрет за обоје. Трен већ потом накривио је главу и видео да она и даље, сада потпуно опружена, спава. Само су јој руке биле у другом положају и посувраћена спаваћица јој је мало друкчије откривала баршун пути.

Он осети како му се сви мишићи тела затежу, уздрхтали као жице на виолини, и да му дах који је до тада стајао притајен постаје узбуђенији. Тај немир ничим и ни на који начин више није могао да смири. Жељу од које

је изгарао није могао да угаси. Пожели да је привије уз себе, то тело које кипи и буја.

Опет се промешкољила и окренула на леђа. У соби је било топло, спарно, без обзира на промају коју је и сам осећао. Тада је, не отварајући очи, можда полубудна, подигла спаваћицу гужвајући је до врата. Открила је раширене удове, голо, разбарушено тело, увучен трбух с уским струком и девичанске набрекле дојке што штрче као два мала вулкана. Смешила се, и даље, у сну, некако затајно, или се то њему само тако чинило.

Стајао је непрестанце на истом месту, тек повремено окрећући главу низ ходник, плашећи се да неко не наиђе. Ово је била дарована лепота у његовом невеселом животу која се појавила тако изненада. Пун умаласаних очекивања, занет и помало одсутан није одолевао да прекине ту чаролију која га је испуњавала целог.

Али, она се одједном подиже на лактове, с погледом преплашене срне, знатижељно зурећу у њега, не говорећи ништа, као да о нечему размишља.

Њега облива стид, али нема снаге да се помери, јер је ухваћен у нечему по њему недозвољеном. Осећа као да га неповратно нестаје, део по део. Како лети или пропада, свакако да више није свој.

Гледа, потом, у љене светле очи, румене усне и расуту косу, све док не чује:

– Уђите!

Он у први мах не верује да чује те речи, само суво изусти:

– Опростите!

И даље стоји у рагастову. Њу та неизвесност узнемирује и каже:

– Затворите врата.

– Опростите – каже. – Врата су била отворена и само сам за тренутак застао питајући се зашто.

– А, то. Због несносне врућине – каже тихим гласом. – Па, уђите већ једном!

С младим, девојачким, лаковерним изразом очију она му се осмехује.

– Не мари. Ништа необично. Да сам се плашила затворила бих врата.

Он неспретно и смушено седа на лежај поред ње. Опијен је мирисом њена тела, као никада досад, не успева да изусти ни реч. Ћути постиђен, као дечарац. Она је румена и пуна очекивања.

– Ах – каже он. – Опростите још једном!

Она га поново погледа зачуђеним погледом.

– Не мари. Да нисам желела, не бих вас позвала унутра.

Чује њен топли глас, а као да се све то не дешава њему, него неком другом. Као и да није ту поред ње, него негде високо, у лету, као птица рашрених крила која затим непотично лебди на месту.

Када је поново усмерила поглед у њега, видео је како су оне сјајне, као од суза.

Њени, зачудо, хладни прсти, одједном додирују његово лице.

С реке лагано у повесмима пузе маглене змије. Осећа неку необјашњиву хладноћу, мада је август. У први мах не зна где је. По већ ишчезлим звездама види да свиће. Пробудио се испод дрвене надстрешнице у бољем стању. Чак му се и радост повратила. И чистост у телу. И бол је минула, а душа испунила неком необјашњивом лепотом. То је због ње, мисли. Тако је стварно све то.

Али, откуд на склепаном дрвеном сточићу поред њега на кришке изрезана диња када ју је ту ноћас целу одложио, нож, и лепи крчаг извијене ручке? Његов облик неодољиво га подсећа на заобљене линије њеног тела. Неко је био ту док је спавао. Да, тај крчаг обликом подсећа на њене обрине. Дуго и непомично зури у њега.

Онда посегну руком да га дохвати, јер је осећао неутаживу жеђ, неспретно га закачивши. Он се сруши на земљу и утабану траву, разбивши се у неколико комада. Вода је квасила суву земљу.

Остао је да лежи до првих зрака сунца које су га миловале у том положају. Онда одлучи да се подигне и оде до реке. Морао је да утажи жеђ, јер су му уста савим била сува. Стојећи је

посматрао крхотине разбијеног крчага, нож, кришке диње. Појео је две и коракнуо према реци и високим тополама.

Прегрштима је захватао и пио воду и, одједном, подигавши главу, видео нагу девојку која је равномерним замасима пливала у јутарњој сумаглици.

Је ли то она ноћас била поред мене?, запита се гледајуће је у свој њеној лепоти.

Брзо је изашао на обалу не желећи да га примети. Узео је још једну кришку диње и изашавши на пут приметио старца са сламним шеширом који је табао кроз прашину. Можда је ишао да обиђе бостаниште, а можда и у неку другу њиву поред реке. Није га приметио.

Гурнуо је руку у џеп, накратко га осмотрио и затим зафрљачио пиштољ у реку.

ЈОВИЦА БУРЂИЋ рођен је 3. 10. 1949. у Глоговици на тремеђи између Дервенте, Добоја и Модриче, Република Српска. Прозни писац и песник за децу и одрасле. Дипломирао на Педагошком факултету у Ријеци.

Аутор више књига поезије и прозе за децу и одрасле читаоце. Објављивао у многим листовима, часописима и на радију. Поједини радови су му превођени на стране језике као што су руски, енглески, француски, шпански, италијански, мађарски, грчки, шведски, дански, норвешки, пољски, чешки, немачки, кинески итд. Његова књига поезије "Звезде на узглављу" објављена је као библиофилско издање са дванаест песама преведених на двадесет страних језика и оплемењена сликама Оље Ивањицки. Заступљен је у више антологија и избора поезије и прозе.

Објављене књије:

Уснула девојка, њесме, (1974), Лариса, њесме, (1974), Љубичасто јорје, њесме, (1976), Санак Склойиочић, њриче за децу, (1983), Како волим Ану, њесме за децу, (1983), Руке вечерњих љубавника, њесме, (1984), Љујко њело, њесме, (1985), Кошуџа и лојочи, (The Roe and Water Lilies), њесме, двојезично српски и енглески, (2000), Исџринуџи рукојис, њесме, (2004), Њене очи море, њесме, библиофилско издање, 21 њримерак, (2004), Жирафа Жералдина, њесме за децу, (2005, 2006), Симонине очи, њриче за децу, (2006), Лейо је

дисти код куће, њесме за децу, (2008), Звезде на узјављу, (2009), Калина и морски коњици, њриче за децу, (2010), Летио без Веронике, њриче за децу, (2011), Киша и влажи / Deszcz i źdźbła, двојезично српски и њољски, изабране и нове њесме (2012), Пејео зјаслој летиа, њесме (2012), Ојојни мирис иреха, њриче (2012), Укус њрвих њољубаца, роман за децу (2014), Кајсије за Хану, роман за децу (2015), Нежне јодине, њриче за децу (2016) и Средрна укосница, њриче и њесме за децу, 2017.

Двоструки добитник награде „Драго Жерве (Gervais) и Златне значке Културно-просветне заједнице Србије, као и других награда на књижевним конкурсима.

poezija@mac.com www.jovicadjurdjic.com

САДРЖАЈ

ШУМА

5

МОРЕ ЗВЕЗДА

13

ВОЗ КОЈИ ЈЕ ДОШАО КАСНО

25

ПЛЕСАЧИЦА НА СТОЛУ

37

ЧВАРАК

45

МЕКЕ СЕНКЕ

57

СЕСТРЕ

73

ПРИЈАТЕЉЕВА КЋИ

85

ДОГАЂАЈ У ШУМИ

93

КРЧАГ

105

Белешка о њису

116

Јовица Ђурђић

КРЧАГ

ПРИЧЕ

*

Издавач

ШТАМΠΑР МАКАРИЈЕ

Нови Београд, Нехруова 51а

011 22 81 989

*

За издавача

Дејан Мићић

*

Графичка ојрема и ѿрелом

Аутор

*

Тираж

1000

*

2019.

*

Штампа

Артпринт

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-32

ЂУРЂИЋ, Јовица, 1949-

Крчаг : приче / Јовица Ђурђић. - Београд :
“Штампар Макарије”, 2019 (Нови Сад : Артпринт).
- 117 стр. ; 20 см. - (Библиотека Посебна издања /
[“Штампар Макарије”])

Тираж 1.000. - Јовица Ђурђић: стр. 116-117.

ISBN 978-86-6311-260-5

COBISS.SR-ID 276536588